Приложение № 2 към Условията за кандидатстване

СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР (ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ) шрифт Times New Roman 12, междуредие 1,15	
1. Географски район и население, обхванати от стратегията за ВОМР *(не повече от 2 страници)*	
1.1. Информация за територията и населението на МИГ:	
- Списък на общините, обхванати от МИГ;	Територията на Местна инициативна група „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ се състои от териториите на общините Дряново и Трявна. Територията е кохерентна и с непрекъснати граници.
- Списък на населените места, обхванати от МИГ;	На територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ се намират общо 169 населени места, от които 3 града (Трявна, Дряново и Плачковци) и 166 села. Населените места (с техните номера от Единния класификатор на административно – териториалните и териториалните единици), обхванати от МИГ са както следва: **1. Населени места на територията на община Дряново**: 02333 с. Балалея, 02378 с. Балванците, 02556 с. Банари, 04068 с. Билкини, 07185 с. Бучуковци, 12677 с. Царева ливада, 14458 с. Ганчовец, 14762 с. Геня, 14859 с. Геша, 15223 с. Глушка, 15357 с. Гоздейка, 15463 с. Големи Българени, 16479 с. Горни Върпища, 16523 с. Горни с. Драгойча, 17350 с. Гостилица, 18397 с. Гърня, 20660 с. Денчевци, 20907 с. Джуровци, 21261 с. Длъгня, 21395 с. Добрените, 22352 с. Долни Върпища, 22397 с. Долни Драгойча, 23042 с. Доча,23947 гр. Дряново, 24133 с. Дурча, 27276 с. Еленците, 30418 с. Зая, 32319 с. Игнатовци, 32812 с. Искра, 35465 с. Каломен, 36261 с. Караиванца, 36628 с. Катранджии, 36751 с. Керека, 38710 с. Косарка, 38741 с. Косилка, 40316 с. Крънча, 40470 с. Кукля, 40587 с. Куманите, 40960 с. Къртипъня, 46485 с. Малки Българени, 47127 с. Маноя, 49463 с. Муця, 51439 с. Нейчовци, 55703 с. Пейна, 56023 с. Петковци, 56705 с. Плачка, 59152 с. Пърша, 61296 с. Раданчето, 61529 с. Радовци, 62726 с. Ритя, 63330 с. Руня, 63447 с. Русиновци, 65162 с. Саласука, 66768 с. Скалско, 66977 с. Славейково, 67934 с. Соколово, 68816 с. Станча, 70367 с. Сухолоевци, 70696 с. Сяровци, 73465 с. Туркинча, 81726 с. Чуково, 83555 с. Шушня, 87463 с. Янтра. **2. Населени места на територията на община Трявна**: 00117 с. Азманите, 00641 с. Армянковци, 02563 с. Бангейци, 02943 с. Бахреци, 03513 с. Белица, 04025 с. Бижовци, 06241 с. Брежниците, 07404 с. Бърдарите, 07421 с. Бърдени, 10344 с. Веленци, 10519 с. Велково, 10570 с. Велчовци, 11507 с. Владовци, 11541 с. Власатили, 11956 с. Войниците, 12485 с. Вълковци, 14310 с. Гайдари, 15196 с. Глутниците, 15480 с. Големи Станчовци,

	16506 с. Горни Дамяновци, 16585 с. Горни Маренци, 16609 с. Горни Радковци, 16643 с. Горни Цоневци, 17316 с. Горяни 20078 с. Даевци, 21035 с. Димиевци, 21378 с. Добревци, 22441 с. Долни Маренци, 22486 с. Долни Радковци, 22527 с. Долни Томчевци, 22962 с. Донкино, 22993 с. Дончовци, 23279 с. Драгневци, 23594 с. Драндарите, 24606 с. Дървари, 24671 с. Дъскарите, 27526 с. Енчовци, 30733 с. Зеленика, 32041 с. Иван Димов, 32785 с. Иринеци, 34062 с. Йововци, 36720 с. Кашенци, 36765 с. Керените, 36988 с. Киселковци, 36991 с. Кисийците, 37575 с. Коевци, 37890 с. Койчовци, 38090 с. Колю Ганев, 38234 с. Конарското, 39685 с. Креслювци, 40350 с. Кръстеняците, 40364 с. Кръстец, 46512 с. Малки Станчовци, 46869 с. Малчовци, 47072 с. Маневци, 47384 с. Маруцековци, 47456 с. Матешовци, 48177 с. Милевци, 48581 с. Миховци, 48800 с. Могилите, 49271 с. Мръзеци, 51370 с. Недялковци, 51469 с. Неновци, 51562 с. Никачковци, 51603 с. Николаево, 52355 с. Ножерите, 52369 с. Носеите, 53477 с. Околиите, 54523 с. Ошаните, 55049 с. Павлевци, 56304 с. Генчовци, 56678 с. Планинци, 56719 гр. Плачковци, 56900 с. Побък, 57546 с. Попгергевци, 57707 с. Попрайковци, 58284 с. Престой, 59104 с. Пържиграх, 61323 с. Радевци, 61409 с. Радино, 61546 с. Радоевци, 61649 с. Раевци, 61916 с. Райнушковци, 62120 с. Ралевци, 62267 с. Рачовци, 62308 с. Рашовите, 63210 с. Руевци, 65735 с. Свирци, 66344 с. Сечен камък, 66857 с. Скорците, 67427 с. Сливово, 68624 с. Стайновци, 68823 с. Станчов хан, 69609 с. Стражата, 70007 с. Стръмци, 72535 с. Тодореците, 72669 с. Томчевци, 73403 гр. Трявна, 75139 с. Урвата, 76220 с. Фъревци, 76234 с. Фъртуни, 77459 с. Христовци, 80114 с. Чакалите, 81058 с. Черновръх, 87081 с. Ябълковци, 87117 с. Явор
- Брой жители на населените места, обхванати от МИГ.	Жителите на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ към 31.12.2020 г. по данни на НСИ са общо 18 360 души. От тях на територията на община Дряново живеят 8574 души, а на територията на община Трявна – 9786 души. Разпределението на населението по населени места е представено в таблицата: 1. Брой на населението на територията на община Дряново по населени места: Община Дряново-8 574, с Балалея-0, с. Балванците-8, с. Банари-0, с. Билкини-0, с. Бучуковци-12, с. Царева ливада-554, с. Ганчовец-168, с. Геня-1, с. Геша-13, с. Глушка-15, с. Гоздейка-25, с. Големи Българени-5, с. Горни Върпища-5, с. Горни Драгойча-0, с. Гостилица-282, с. Гърня-0, с. Денчевци-21, с. Джуровци-0, с. Длъгня-94, с. Добрените-1, с. Долни Върпища-5, с. Долни Драгойча-6, с. Доча-3, гр. Дряново-6 271, с. Дурча-0, с. Еленците-1, с. Зая-71, с. Игнатовци-3, с. Искра-6, с. Каломен-11, с. Караиванца-31, с. Катранджии-49, с. Керека-165, с. Косарка-76, с. Косилка-0, с. Крънча-4, с. Кукля-0, с. Куманите-19, с. Къртипъня-0, с. Малки Българени-6, с. Маноя-60, с. Муця-0, с. Нейчовци-1, с. Пейна-8, с. Петковци-3, с. Плачка-0, с. Първа-0, с. Раданчето-9, с. Радовци-94, с. Ритя-10, с. Руня-38, с. Русиновци-4, с. Саласука-

23, с. Скалско-93, с. Славейково-60, с. Соколово-42, с. Станча-0, с. Сухолоевци-0, с. Сяровци-14, с. Туркинча-72, с. Чуково-16, с. Шушня-4,.

2. Брой на населението на територията на община Трявна по населени места: община Трявна-9 786, с. Азманите-11, с. Армянковци-5, с. Бангейци-26, с. Бахреци-5, с. Белица-27, с. Бижовци-6, с. Брежниците-5, с. Бърдарите-2, с. Бърдени-17, с. Веленци-4, с. Велково-0, с. Велчовци-2, с. Владовци-0, с. Власатили-0, с. Войниците-0, с. Вълковци-0, с. Гайдари-0, с. Глутниците-7, с. Големи Станчовци-0, с. Горни Дамяновци-3, с. Горни Маренци-0, с. Горни Радковци-0, с. Горни Цоневци-1, с. Горяни-0, с. Даевци-2, с. Димиевци-0, с. Добревци-14, с. Долни Маренци-0, с. Долни Радковци-1, с. Долни Томчевци-6, с. Донкино-0, с. Дончовци-6, с. Драгневци-20, с. Драндарите-10, с. Дървари-0, с. Дъскарите-0, с. Енчовци-25, с. Зеленика-8, с. Иван Димов-0, с. Иринеци-0, с. Йововци-3, с. Кашенци-5, с. Керените-2, с. Киселковци-1, с. Кисийците-25, с. Коевци-0, с. Койчовци-5, с. Колю Ганев-0, с. Конарското-1, с. Креслювци-2, с. Кръстеняците-0,с. Кръстец-2, с. Малки Станчовци-4, с. Малчовци-1, с. Маневци-6, с. Маруцековци-3, с. Матешовци-0, с. Милевци-11, с. Миховци-0, с. Могилите-0, с. Мръзеци-6, с. Недялковци-0, с. Неновци-0, с. Никачковци-0, с. Николаево-8, с. Ножерите-4, с. Носеите-9, с. Околиите-9, с. Ошаните-2, с. Павлевци-0, с. Генчовци-10, с. Планинци-0, гр. Плачковци-1 416, с. Побък-0, с. Попгергевци-0, с. Попрайковци-0, с. Престой-33, с. Пържиграх-0, с. Радевци-45, с. Радино-12, с. Радоевци-0, с. Раевци-2, с. Райнушковци-3, с. Ралевци-0, с. Рачовци-0, с. Рашовите-1, с. Руевци-3, с. Свирци-4, с. Сечен камък-7, с. Скорците-4, с. Сливово-0, с. Стайновци-2, с. Станчов хан-17, с. Стражата-0, с. Стръмци-0, с. Тодореците-9, с. Томчевци-2, гр. Трявна-7 809, с. Урвата-0, с. Фъревци-9, с. Фъртуни-0, с. Христовци-9, с. Чакалите-10, с. Черновръх-56, с. Ябълковци-0, с. Явор-1.

1.2. Описание на географския район и карта на територията, обхваната от МИГ:

На територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ са включени 169 населени места, от които 3 града и 166 села (55 села нямат нито един жител).

Местна инициативна група „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ обхваща територията на две общини: **Дряново и Трявна**, чиято обща площ възлиза общо на 504 km^2.

Община Дряново е разположена в централния дял на Предбалкана върху 248,5 km^2 силно пресечен релеф с надморска височина от 180 до 640 m. Планинските склонове са покрити със смесени широколистни гори, като между хълмовете и скалите плавно преминават реките Янтра и Дряновска. Най-високата точка е „Минин чукар” с надморска височина 704 m,

разположена на платовидното възвишение „Стражата". Спрямо административно-териториалното деление на Република България, община Дряново се включва в състава на област Габрово и е разположена в южната част на Северен централен район за планиране (NUTS 2). Граничи с общините Трявна, Габрово, Севлиево и Велико Търново. Административният център град Дряново е на 22 km от областния център-град Габрово, на 24 km от административния център на област Велико Търново и на 212 km от българската столица София. Най-близката столица до града е Букурещ (201 km). Най-близкото летище се намира на 40 km разстояние в град Горна Оряховица.

Община Дряново съставлява близо 0,22 % от територията на страната с площ от 248,5 km^2. Състои се от 63 населени места, от които 1 град (общинският център) и 62 села. Град Дряново е административен, културен и социално-икономически център в общината.

Община Трявна е разположена в Централна България, Северен централен район за планиране (NUTS 2), като територията й обхваща част от северните склонове на Централна Стара планина - от Предбалкана до билото на Тревненски дял на планината.

Общината граничи с общините Габрово, Дряново, Велико Търново, Казанлък и Мъглиж. Територията й има обща площ от 255,5 km^2 и се състои от 108 населени места, две от които са градовете Трявна (общинският център) и Плачковци, а останалите 106 населени места са села. Административният център град Трявна отстои на 23 km от областния център град Габрово, на 41 km от административния център на област Велико Търново и на 231 km от столицата София. Най-високата точка на общината е връх „Бедек" с надморска височина 1488 m по централното било на Стара планина на юг от общинския център, а най-ниската – 370 m в землището на с. Стайновци на север от града. На изток, на около 20 km от град Трявна се намира с. Вонеща вода със своите минерални бани и излаз на Прохода на Републиката, а на запад на около 25 km се намира областния град Габрово.

2. Описание на процеса на участие на общността в разработване на стратегията: *(не повече от 3 страници)*

2.1. Описание на процеса - проведени срещи, семинари, конференции, обучения, обществени обсъждания с местната общност и описание на съответствието на стратегията с Интегрираната/ите териториална/и стратегия/и за развитие на региона/ите от ниво 2:

Първоначалните дейности по изготвяне на Стратегията за Водено от общностите местно развитие /СВОМР/ на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана" са финансирани съгласно изпълнение на дейностите по Административен договор №РД 50-78/22.03.2023 г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура №BG06RDNP001-19.610 за подбор на проекти за подготвителни дейности по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности" от мярка 19 „Водено от общностите местно развитие" от Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020, подкрепена от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. Процесът продължи през 2025 година с дейности, свързани с подготовката за кандидатстване по процедура №BG06AFSP001-1.001 - Изпълнение на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие.

Разработването и консултирането на Стратегията за Водено от общностите местно развитие на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ се проведе при пълна прозрачност и при спазване на основния принцип на подхода ВОМР – „отдолу нагоре“.

В тази връзка са проведени редица дейности за организиране на срещи/семинари, конференции, обучения, обществени обсъждания с местната общност:

Дейност по популяризиране на процеса на разработване на Стратегия за Водено от общностите местно развитие са проведени следните събития:

1. Проведена информационна конференция на 05.06.2023 г. в гр. Трявна с 53 броя участници.
2. Проведени са четири броя информационни срещи/семинари в градовете Дряново, Трявна и Плачковци, съответно както следва:

- На 06.06.2023 г. в гр. Дряново с 21 броя участници;
- На 06.06.2023 г. в гр. Плачковци с 22 броя участници;
- На 12.06.2023 г. в гр. Дряново с 20 броя участници;
- На 13.06.2023 г. в гр. Трявна с 22 броя участници.

Дейност по обучение на местни лидери и заинтересовани страни от територията на местната инициативна група като са проведени следните събития:

- На 03.07.2023 г. - еднодневно обучение за местни лидери и заинтересовани страни в гр. Дряново с 11 броя участници;
- На 04.07.2023 г. - еднодневно обучение за местни лидери и заинтересовани страни в гр. Трявна с 20 броя участници.

Дейност по консултиране на местната общност във връзка с изготвената Стратегия за ВОМР на МИГ „Дряново-Трявна - в сърцето на Балкана“. Във връзка с дейността са проведени две еднодневни информационни конференции през 2023 година, седем фокус групи и информационни срещи за консултиране на актуализираната стратегия през 2025 година, както следва:

- На 04.09.2023 г. в гр. Трявна с 50 броя участници;
- На 04.09.2023 г. в гр. Дряново с 50 броя участници;
- На 04.04.2025 г. в гр. Дряново с 50 броя участници;
- На 14.04.2025 г. в гр. Трявна с 15 участници;
- На 23.04.2025 г. в гр. Дряново с 12 броя участници;
- На 23.04.2025 г. в гр. Трявна с 10 участници;
- На 25.04.2025 г. в гр. Трявна с 8 участници;
- На 25.04.2025 г. в гр. Трявна с 10 участници;
- На 29.04.2025 в гр. Трявна с 8 участници.

Участие в събитията взеха общо 382 жители /269 жители през 2023 година и 113 жители през 2025 година/ от територията на МИГ „Дряново-Трявна - в сърцето на Балкана“, като техните мнения и предложения са взети предвид при изготвянето на СВОМР. За всички проведени събития местната общност е уведомена своевременно, с цел масовото им участие в тях.

При разработване и съгласуването на стратегията бяха включени представители от всички групи заинтересовани лица, идентифицирани в проучванията и анализите към стратегията за ВОМР на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“. В това число влизат и участниците от уязвимите групи и млади хора от територията на МИГ. Проектът на стратегия за ВОМР беше одобрен от колективния върховен орган на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ след проведените публични консултации, обсъждания, информационни срещи и др. със заинтересованите страни от територията.

Съответствие на Стратегията за ВОМР на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен район.

Основните стратегически приоритети и специфични цели на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен район са:

Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация		
Специфична цел 1.1.	Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството	
Специфична цел 1.2.	Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие	
Специфична цел 1.3.	Създаване на нови качествени работни места и подобряване достъпа до заетост	
Специфична цел 1.4.	Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство	
Стратегически приоритет 2: Развитие на човешкия потенциал и постигане на социален растеж		
Специфична цел 2.1.	Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище на населението	
Специфична цел 2.2.	Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт	
	Цел 2.2.1	Подобряване на здравната инфраструктура
	Цел 2.2.2	Предоставяне на социални услуги. предотвратяване на рисковете от социално изключване
	Цел 2.2.3	Развитие на културата и спорта
Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност		
Специфична цел 3.1.	Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура	
	Цел 3.1.1	Подобряване на транспортна инфраструктура
	Цел 3.1.2	Развитие на цифровата инфраструктура
Специфична цел 3.2	Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество	
	Цел 3.2.1	Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломериращи функции
	Цел 3.2.2	Развитие на градовете от четвърто и пето ниво
Специфична цел 3.3.	Опазване на околната среда. развитие на екологосъобразна инфраструктура	

Специфична цел 3.4.	Развитие на трансграничното сътрудничество

Стратегията за Водено от общностите местно развитие на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ допринася за постигане на целите на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони, в съответствие и е с Регламент (ЕС) 2021/1060 и Регламент (ЕС) 2021/2115, както и напълно съвпада с приоритетите и целите на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен район.

В част 4.1 на настоящата Стратегия за ВОМР подробно са разписани приоритетите и целите на стратегията, а тяхното съответствие с ИТС за развитие на Северен централен район е както следва:

Приоритет №1. Развитие на конкурентоспособна местна икономика на СВОМР съответства на **Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация** на ИТСР на СЦР. И двата приоритета са свързани с дейности за подпомагане на развитието на местната икономика.

Така **Специфична цел 1: Развитие на селскостопанския сектор на** територията на МИГ на СВОМР съвпада със **Специфична цел 1.4 Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство** от ИТСР. **Специфична цел 2: Развитие на неселскостопанските сектори на местната икономика и подобряване на достъпа до пазара на труда** е в съответствие със **Специфични цели 1.1 Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството, 1.2 Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие и Създаване на нови качествени работни места и подобряване достъпа до заетост** на ИТСР.

Приоритет №2. Подобряване на условията на живот, развитие на административния капацитет, популяризиране на стратегията за ВОМР и развитие на сътрудничеството включва три специфични цели (Специфична цел 3. Подобряване на инфраструктурата, социалните услуги и образованието, Специфична цел 4. Опазване на околната среда и запазване на културната идентичност, традициите и културния живот на територията на МИГ и Специфична цел 5. Популяризиране на стратегията, укрепване на административния капацитет и сътрудничество) и съответства на **Стратегически приоритет 2: Развитие на човешкия потенциал и постигане на социален растеж (Специфична цел 2.1. Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище на населението и Специфична цел 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт)** и на **Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност** на ИТСР. По отношение на съответствието със **Стратегически приоритет 3** и по-конкретно **Специфична цел 5. Популяризиране на стратегията, укрепване на административния капацитет и сътрудничество** на СВОМР съответства на **Специфична цел 3.2. Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество**. Съответствието с двата стратегически приоритета и техните специфични цели се състои в подкрепата на дейности за развитие на човешкия капитал чрез образование, обучения, придобиване на умения и квалификация, подобряване на достъпа до пазара на труда, социализация, подобряване на обществената инфраструктура, опазване на околната среда, развитието на сътрудничеството и подкрепа за местната идентичност.

Представената информация показва пълното съответствие и липса на противоречие между СВОМР на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ с Интегрираната териториална

стратегия за развитие /ИТСР/ на Северен Централен район. Предвидените в стратегията приоритети, цели и дейности доразвиват тези заложени в ИТСР на административно ниво община и по този начин се получава допълняемост между двата стратегически документа, която предполага по-всеобхватното им развитие в полза на местните общности.

2.2. Групи/сектори заинтересовани лица, участвали в процеса на съгласуване на стратегията:

Въз основа на информацията от извършените събития в процеса по изготвяне и съгласуване на СВОМР на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“, в определянето на основната цел, приоритетите, мерките и финансовия ресурс по тях, участие са взели представители на всички идентифицирани заинтересовани страни, както следва:

– **От страна на публичния сектор** - представители на общините Дряново и Трявна, на кметства от териториите на двете общини, както и на общински образователни институции;

– **От страна на стопанския сектор** - земеделски производители, представители на микро, малки и средни предприятия от секторите на занаятите, мебелното производство, първичната преработка на дървесина, хранително-вкусовата, текстилната и шивашката промишленост, металургията, машиностроенето и услугите (вкл. туристическите услуги - хотелиерство, ресторантьорство, организиране на екскурзии, фестивали и други).;

– **От страна на нестопанския сектор** - представители на неправителствени организации в секторите на: културата (читалища и читалищни настоятелства), спорта (спортни клубове), образованието (клубове и кръжоци), туризма и социалните дейности; църковни настоятелства; здравни и социални организации; представители на уязвими и маргинализирани групи (малцинства като ромите, хора в неравностойно положение, хора в риск от изключване, хора в риск от бедност, хора нуждаещи се от подкрепа за активно включване в икономическия и социален живот на територията); жени и млади хора до 29-годишна възраст и възрастни хора от територията на МИГ „Дряново - Трявна– в сърцето на Балкана“.

Широкият кръг от заинтересовани страни, описан по-горе, взели участие в процеса по изготвяне и съгласуване на стратегията, е предпоставка за липсата на пристрастие или тенденциозност при вземането на решения в областта на местното развитие и работа в полза на цялата общност. Участието на толкова хора в процеса по изготвяне и съгласуване на СВОМР показва прилагане на практика на хоризонталните принципи на ЕС и принципа „отдолу – нагоре“ и е показател за подкрепата и доверието на местната общност в МИГ и големите очаквания към стратегията за ВОМР за периода 2023 – 2027 г.

3. Анализ на нуждите и потенциала за развитие на територията: *(не повече от 10 страници)*

3.1. Описание на ситуацията на територията на МИГ към момента на кандидатстване:

1. Географска характеристика на МИГ

На територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ са включени 169 населени места, от които 3 града и 166 села (55 села нямат нито един жител).

Територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ обхваща две общини: Дряново и Трявна. Площта на територията на МИГ възлиза общо на 504 km2.

Община Дряново е разположена в централния дял на Предбалкана върху 248,5 km2 силно пресечен релеф с надморска височина от 180 до 640 m. Планинските склонове са покрити със

смесени широколистни гори, като между хълмовете и скалите плавно преминават реките Янтра и Дряновска. Най-високата точка е „Минин чукар" с надморска височина 704 m, разположена на платовидното възвишение „Стражата". Спрямо административно-териториалното деление на Република България, община Дряново се включва в състава на област Габрово и е разположена в южната част на Северен централен район за планиране. Граничи с общините Трявна, Габрово, Севлиево и Велико Търново. Административният център град Дряново е на 22 km от областния център-град Габрово, на 24 km от административния център на област Велико Търново и на 212 km от българската столица София. Най-близката столица до града е Букурещ (201 km). Най-близкото летище се намира на 40 km разстояние в град Горна Оряховица.

Община Дряново съставлява близо 0,22 % от територията на страната с площ от 248,5 km2. Състои се от 63 населени места, от които 1 град и 62 села. Град Дряново е административен, културен и социално-икономически център в общината.

Община Трявна е разположена в Централна България като територията й обхваща част от северните склонове на Централна Стара планина - от Предбалкана до билото на Тревненски дял на планината.

Общината граничи с общините Габрово, Дряново, Велико Търново, Казанлък и Мъглиж. Територията й е 255,5 km2 и се състои от 108 населени места, две от които са градовете Трявна и Плачковци, а останалите населени места са села. Административният център град Трявна отстои на 23 km от областния център град Габрово, на 41 km от административния център на област Велико Търново и на 231 km от столицата София. Най-високата точка на общината е връх „Бедек" с надморска височина 1488 m по централното било на Стара планина на юг от общинския град, а най-ниската – 370 m в землището на с. Стайновци на север от града. На изток, на около 20 km от град Трявна се намира с. Вонеща вода със своите минерални бани и излаз на Прохода на Републиката, а на запад на около 25 km се намира областния град Габрово.

2. Характеристика на околната среда, ресурсите и биоразнообразието на територията на МИГ

Община Дряново е разположена в централния дял на Предбалканския физикогеографски район и се характеризира със силно пресечен релеф - разнообразен, преобладаващо хълмист, ниско планински, силно разчленен и пресечен. Надморската височина варира между 180 и 640 m н. в. Общината е разположена върху карстов терен, определящ наличието на множество пещери, понори, вртопи и кари.

Климатът на територията на общината е умерено-континентален, който се характеризира с горещо лято и студена зима. Валежите на територията са с летен максимум и зимен минимум, като най-много валежи падат през пролетно-летния сезон, а най-малко - през зимния сезон. Преобладаващите ветрове са западните, северозападните и североизточните и имат средна скорост от 1 m/s, като има и наличие на местни типове ветрове - планинско-долинен и бора. Районът на община Дряново се характеризира с най-високата за страната годишна продължителност на слънчевото греене и липсващи мъгливи дни. Поради неустойчивите въздушни маси през летния сезон на територията се развиват гръмотевично-дъждовни облаци, които са причина за поройни валежи и градушки.

Не се наблюдава особено почвено разнообразие, като основната почвена покривка е от сиви горски почви. Също така покрай поречията на реките се срещат и алувиални и делувиални почви, а на места се наблюдават и хумусно-карбонатни почви. На територията на общината съществува склад за забранени и негодни за употреба ПРЗ, който е включен по проект на МОСВ

за екологосъобразно обезвреждане на негодни за употреба пестициди и ПРЗ. На територията не се наблюдава замърсяване на почвите и влошаване състоянието на терените, няма конкретни данни за замърсяване и наличие на значителни проблеми застрашаващи доброто им състояние.
Водните ресурси на територията на община Дряново се формират от преминаващите през територията реки - Янтра и Дряновска и притоците им - Андъка, Рамадана и Мала Дрянка. Притоците на двете по-големи реки се характеризират със сравнително малък дебит и основно дъждовно-снежно подхранване с пролетен максимум на оттока. Община Дряново попада в управлението на Басейнова дирекция „Дунавски район“ и се отнася към хидроложка област с умерено-континентално климатично влияние. За извършването на анализ на състоянието на водите, се правят наблюдения върху трите повърхностни водни тела на територията, които се характеризират с умерено до лошо екологично състояние и добро химическо състояние. На територията има два минерални извора и са разположени 10 микроязовира.
Община Дряново не е включена в единната система за наблюдение и контрол на атмосферния въздух поради ниския потенциал за замърсяване и доброто качество на атмосферния въздух. През 2019 г. е осъществяван контрол на КАВ чрез изпитване с МАС, като е установено едно единствено отклонение от нормите по отношение на концентрацията на ФПЧ$_{10}$ през зимния сезон, което се дължи на битовото отопление на твърди горива и се наблюдава завишено замърсяване около по-големите пътни артерии от завишения трафик.
Растителното разнообразие и флората на територията на община Дряново са представени от дървесна, храстова и тревна растителност, обхваща пояса на ксеротермните гори с преобладаващи широколистни и смесени горски насаждения. На територията са регистрирани десет броя вековни дървета. Също така съществува много голямо разнообразие от лечебни растения, от които сравнително голяма част са защитени и редки, а друга - с голямо търговско значение.
Спрямо зоогеографското райониране на България, община Дряново включва в себе си части от Дунавския и Старопланинския район, следователно фауната е представена както от равнинни, така и от типично планински животински видове. Фауната в общината е от евросибирски и европейски тип, с разнообразие както от типични и често срещани видове, някои от които и ловни обекти, така и от редки и защитени видове.
Територията на община Дряново се характеризира като сравнително бедна на полезни изкопаеми, като съществуват единствено няколко строителни кариери - основно за камъни. Понастоящем само една от тях е действаща.
Територията на община Трявна обхваща част от северните склонове на Централна Стара планина – от Предбалкана до билото на Тревненски дял на планината. Релефът е предимно планински и полупланински с голямо разнообразие на теренни форми - същинска планина, речни долини, хълмове, седловини, билни заравнености. Надморската височина на територията варира от 370 до 1488 m н. в.
Климатът на територията на община Трявна е умерено-континентален с планинско влияние, като тази особеност се характеризира с по-високи минимални температури през лятото и запазване на по-високи температурни стойности през зимата. Зимата е сравнително студена, пролетта настъпва късно и е с умерени температури, лятото е прохладно и влажно, а есента е топла. Въпреки валежния максимум през лятото, снабдяването с вода може да е затруднено

поради продължителни засушливи периоди. Влажността на територията е сравнително висока, ветровете са непериодични с преобладаващи северни, северозападни и западни ветрове.
Най-често срещаните типове почви на територията на община Трявна са тъмносивите и сивите горски почви, още кафявите горски, планинско ливадните, алувиалните и делувиалните почви. На територията липсват промишлени производства, които да замърсяват почвите и терените с ТММ, а единственият значителен замърсител са оловните аерозоли от автомобилите с бензинови двигатели. На територията няма регистрирани заблатявания и засолявания на почвите, липсват регистрирани силно ерозирали терени, но са регистрирани замърсявания основно с дървесни остатъци при преработката на дървесина и съществуват нерегламентирани сметища около крайпътните артерии.
На територията на община Трявна извира и протича река Тревненска, която е приток на река Янтра. Режимът на речните води е основно с дъждовно-снежно подхранване с пролетен максимум на оттока. Основна водна артерия на територията се явява Дряновска река, протичаща с горното и част от средното си течение през общината. През територията на община Трявна протичат също и реките Белица и Еньовска. Община Трявна също попада в БДДР и съгласно ПУРБ се изследват две повърхностни водни тела, които се характеризират с умерено състояние.
На територията на община Трявна са извършвани измервания на КАВ чрез мобилна станция, с констатирано превишение на допустимите стойности единствено за финитe прахови частици ($ФПЧ_{10}$), за което са взети мерки. Замърсяването на територията на община Трявна се дължи най-вече на изгарянето на твърди горива за отопление в битовия сектор и замърсяването от автомобилния транспорт.
Горите в община Трявна заемат приблизително 48% от територията й, като са разпространени множество дървесни, храстови и тревни видове, някои от които защитени и редки. По отношение на фаунистичното разнообразие, то е голямо с типично горски представители, някои от които са и ловни обекти.
Полезните изкопаеми на територията на общината са малко, като съществуват основно находища на черни каменни въглища.
На територията на МИГ „Дряново-Трявна – в сърцето на Балкана“ попадат изцяло или частично 6 защитени зони от общоевропейската екологична мрежата Натура 2000 по смисъла на Закона за биологичното разнообразие и двете Директиви - Директивата за местообитанията и Директивата за птиците, а защитените територии по смисъла на Закона за защитените територии са 10 броя.
Територията на МИГ се характеризира като район с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния въздух, тъй като в общините не се наблюдават значителни превишения на допустимите норми за качество на въздуха. Качеството на атмосферния въздух в района на МИГ „Дряново - Трявна“ е много добро поради присъствието на обширни горски територии и ниско натоварване от промишлени дейности.
За да се намали влиянието на замърсяването върху въздуха се препоръчват мерки като насърчаване на по-чисти начини на отопление и въвеждане на екологични транспортни средства.
Управлението на отпадъците на територията на МИГ „Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана“ е силно развито, като системите за сметосъбиране и сметоизвозване обхващат 100% от населението от територията. Съществуват действащи системи за разделно събиране на отпадъци

от опаковки и за разделно събиране на масово разпространени отпадъци. Двете общини имат множество сключени договори с фирми за събиране, третиране, транспортиране и оползотворяване на отпадъци. И двете общини съставящи МИГ са част от Регионална система за управление на отпадъците - община Дряново е част от РСУО - Севлиево, а община Трявна - от РСУО - Габрово и Трявна, което допълнително подпомага и улеснява управлението на отпадъците на територията.
Акустичната среда на територията на МИГ „Дряново - Трявна“ може да се приеме за добра и спокойна, т.е. шумовото натоварване би могло да се определени под допустимите норми. Въпреки това, основните източници на шумово натоварване се явяват транспорта (автомобилния и железопътния), битовия шум и отчасти промишления шум.

3. Характеристики на инфраструктурата на територията на МИГ
Територията на МИГ „Дряново-Трявна – в сърцето на Балкана“ има добра транспортна свързаност между населените места, останалите общини и области, но пътната мрежа е остаряла и амортизирана и е необходимо да бъде модернизирана и обновена. На територията на община Трявна има междуселищни и междуградски автобусни линии, които покриват част от транспортните нужди на населението. През територията на община Дряново преминават две международни железопътни линии - железопътна линия №2 и железопътна линия №42, а през територията на община Трявна преминава само железопътна линия №2.
Водоснабдителната и канализационната мрежи на територията на МИГ е амортизирана и остаряла, което води до чести аварии и загуби на вода, особено в селата. В тази връзка се налага да се предприемат действия и мерки за реконструкция и подновяване на ВиК системите. Това може да включва въвеждане на ефективни системи за управление на водните ресурси, използване на енергоспестяващи технологии и инструменти за намаляване на загубите на вода. На територията на МИГ липсват както ПСОВ, така и ПСПВ, но на територията на община Дряново съществуват три производствени обекта с локални ПСОВ.
Канализационната мрежа на територията на град Трявна е изградена на 85%, а в останалите населени места изобщо няма канализационна система. На територията на град Дряново също има частично изградена канализационна система, а останалите населени места използват изгребни, попивни и септични ями. Съществуващата канализационна мрежа е смесена - т.е. битовите, промишлените и дъждовните води се събират в една и съща тръба. Липсата на канализация е един от основните източници на замърсяване на водите на територията, а също така е недостатък и в инфраструктурно отношение.
Телекомуникационната и съобщителната мрежи на територията на МИГ „Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана“ са добре изградени и обхващат всички населени места - 100% телефонизация с цифрови апарати и покритие на основните мобилни оператори. Телекомуникационната и съобщителната инфраструктури подпомагат мобилността на населението, улесняват комуникацията и свързаността, подпомагат бизнеса и обмена на стоки и услуги.
Енергийната инфраструктура на територията на МИГ успешно покрива нуждите на населението и е в добро състояние. Енергийната мрежа на община Дряново включва една подстанция с напрежение 110/20 kV, която се захранва от два далекопровода. По отношение на ВЕИ в община Дряново, то изграждането на вятърни ферми например не е особено подходящо, но от друга

страна, изграждането на фотоволтаични системи и паркове би било изключителна възможност, поради наличието на най-големия брой часове слънчево греене в общината спрямо цялата страна. На територията на община Трявна също съществува една подстанция, разположена в общинския център, а електроснабдяването се осигурява от националната електроенергийна система посредством районна подстанция „Трявна“ с напрежение 110/20 kV. На територията на община Трявна няма изградени централи, работещи с ВЕИ, но разполага с неусвоен потенциал за производство на енергия от горско-дървесна биомаса и за изграждане на вятърни електроцентрали. Най-общо доброто състояние на енергийната инфраструктура осигурява стабилност на енергийния сектор, подкрепя икономическото развитие и подобрява качеството на живот на населението.
Съществуващият жилищен фонд на територията на МИГ “Дряново-Трявна – в сърцето на Балкана успява да задоволи настоящите нужди на населението, въпреки негативните демографски тенденции с намаляващо и застаряващо население. Въпреки това съществуват определени проблеми в жилищния фонд, които засягат качеството на живот на жителите като високия дял на необитаемите жилища и такива с ниска енергоефективност, без изолация. Необходимо е реновиране и подобряване на жилищния фонд, за да се осигури удовлетворение на жилищните нужди на населението и подобряване на живота в района.

4. Демографска характеристика и мобилност на населението на територията на МИГ
На територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ се наблюдава тенденция на намаляване на населението, като сравнение е направено за годините 2011 и 2022. За последните години (2020-2022 г.) се наблюдава това, че основна част от населението на МИГ е в трудоспособна възраст. Това е важен фактор за икономическото развитие на района като предлага потенциал за работна сила и активно участие в икономиката. Отчита се още, че основен процент от лицата са с висше или средно образование, което от своя страна свидетелства за наличието на образователни възможности в района. 95% от населението се отнася към българската етническа група, а останалите 5% са разпределени между турска, ромска или друга. Територията на МИГ " Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана" се сблъсква с предизвикателства като намаляващо население, но разполага също така и със значителни активи като трудоспособно население, образователен потенциал и етническа стабилност. Тези фактори могат да послужат като основа за икономическо развитие и подобряване на качеството на живот в района.
От анализа на данните за заетост и безработица може да се каже, че коефициентите на икономическа активност и на заетост за територията на МИГ „Дряново-Трявна – в сърцето на Балкана“ са над 60%, като достигат до над 80%, което е положително явление, тъй като означава, че безработицата е ниска. Доказателство за ниската безработица, е не само броя на безработните на територията на двете общини, но и изчисления коефициент на безработица, който и за двете общини е под 10%, което също е изключително положително явление.

5. Социални услуги
На територията на община Дряново функционират две средни училища: СУ „Максим Райкович“ и Професионална гимназия по икономика „Рачо Стоянов“ и една детска градина - „Детелина“, разположена в 3 бази, а на територията на община Трявна функционират 4 учебни заведения –

две основни училища, едно средно училище и една национална гимназия за приложни изкуства и три детски градини.
В община Дряново в момента болничната помощ се осигурява от Център за спешна медицинска помощ и два медицински центъра за специализирана доболнична помощ: Медицински център "Св. Петка" и Медицински център "Пулс". Здравното обслужване на населението в община Трявна се осъществява от МБАЛ "Д-р Теодоси Витанов" ЕООД и Медицински център "Д-р Теодоси Витанов" ЕООД.
Според данните от НСИ за 2022 година, в община Дряново има съотношение от 1 241 души на един лекар, докато в община Трявна това съотношение е 207 души на един лекар. Това означава, че в община Трявна има по-добро осигуряване на медицински грижи и по-голям достъп до здравни услуги за населението. Отчита се още, че броят население на един лекар в община Дряново се е увеличил двойно от 2011 до 2022 година, вероятно поради намаления брой налични лекари. Също така в община Трявна също се наблюдава спад в медицинския персонал, особено сред специалистите по Здравни грижи.
Относно социалните услуги, предоставяни от общността, на територията на МИГ "Дряново-Трявна" са известни различни центрове и учреждения, като Център за социална рехабилитация и интеграция, Център за грижа за лица с психични разстройства, Дневен център за деца и възрастни с увреждания, Дневен център за стари хора, Дом за стари хора и много други. Социалните дейности и услуги предоставя на територията обхващат много голям брой рискови групи, включващи деца, самотни родители, население със специални потребности, уязвими групи от населението, маргинализирани групи и възрастни хора.
Населението на територията е почти хомогенно с българска етническа група. Налични са малцинствени турска и ромска етнически групи с малък брой представители.

6. Икономическа характеристика на територията на МИГ
В следствие проучването на икономическата характеристика на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ може да се обобщи, че икономическото състояние на територията е добро. Производството е специализирано основно в използване на местната суровинна база. Най-голям брой предприятия се отнасят към секторите „Търговията; ремонт на автомобили и мотоциклети“, „Хотелиерство и ресторантьорство“ и „Преработващата промишленост“. Въпреки констатирания спад в общия брой на предприятията при повечето сектори, приходите им се покачват, което свидетелства за благоприятна икономическа тенденция, тъй като има търсене на услугите и икономическите дейности.
Селското стопанство не е основен отрасъл като причина за това е географското разположение на МИГ. Особено развит е секторът на туризма и занаятите. Богатото разнообразие от природни забележителности, културни паметници и автентични традиции предоставят важна предпоставка за развитие на туризма, който играе значителна икономическа роля в района. Също така, занаятчийските умения и традиции създават възможности за развитие на занаятчийския сектор и създаване на допълнителни работни места.
Всичко това свидетелства за благоприятното икономическо състояние на територията на МИГ “Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана” и потенциала му за допълнителен растеж и развитие в бъдеще.

7. Културно – историческо наследство и потенциал за свързани с него туристически дейности

Районът на МИГ "Дряново-Трявна" разполага с богато разнообразие от природни забележителности, културни и исторически паметници, автентични традиции и обичаи. Това изключително богатство на културното и природно наследство създават важна предпоставка за развитие на различни форми на туризъм в района. Туристите имат възможност да се насладят на неповторима комбинация от природни красоти, исторически забележителности и оживени традиции, което ги привлича да посетят и изследват този уникален район. Националният публичен регистър на недвижимите културни ценности разкрива впечатляващ брой паметници на културата в общините Дряново и Трявна. Тези паметници на културата представляват важна част от богатото културно наследство на района и предлагат на посетителите вълнуващо пътуване в историята и културата на тези места.

Освен това, Местна инициативна група „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ разполага с изключително голямо разнообразие на фестивали, събори, празници и честванията, свързани особено силно и с културния календар на всяка една от общините, което е допълнителна предпоставка за сериозното привличане на туристопоток на територията.
Също така, в района на МИГ "Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана " читалищната дейност е добре развита. Читалищата играят важна роля в осигуряването на образование, култура и социална ангажираност на местното население. Те предоставят място за различни културни и образователни събития като семинари, концерти, изложби и литературни събрания. Чрез читалищата жителите на региона имат възможност да се обогатят с познания, да развият своите творчески способности и да поддържат живи традициите и обичаите на района.

3.2. Идентифицирани групи от заинтересовани от изпълнението на стратегията за ВОМР лица на територията на МИГ:

Групите заинтересовани страни от Стратегията за ВОМР на МИГ "Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана" са хората или организациите от територията на МИГ, които имат директна или индиректна връзка с дейностите по нейното изпълнение. Те бяха определени в процеса на провеждане на събитията за информиране и консултиране на СВОМР, както и в следствие на извършените анализ и проучване на територията. При идентифицирането им не е изключена нито една група с действителни интереси от прилагането на Стратегия за Водено от общностите местно развитие на МИГ за програмен период 2023-2027 г. Определените заинтересовани страни, са:

Група	Сектор	Заинтересовани лица
Представители на местна власт	Публичен	Общините Дряново и Трявна и кметствата и кметските наместничества на населените места от територията. Общински и образователни институции от територията на двете общини.
Представители на местната икономика	Стопански	Микро-, малки и средни предприятия и техни сдружения и кооперации в областта на: занаятите, мебелното производство, първичната преработка на дървесина, хранително-вкусовата, текстилната и шивашката промишленост, металургията, машиностроенето и

		услугите (вкл. туристическите услуги - хотелиерство, ресторантьорство, организиране на екскурзии, фестивали и други). Земеделски производители и земеделски стопани (физически и юридически лица, кооперации).
Представители на местната общност	Нестопански	Неправителствени организации в секторите на: културата (читалища и читалищни настоятелства), спорта (спортни клубове), образованието (клубове и кръжоци), туризма и социалните дейности. Църковни настоятелства. Здравни и социални организации. Уязвими и маргинализирани групи - групи хора в неравностойно положение, групи хора в риск от изключване, групи хора в риск от бедност, хора нуждаещи се от подкрепа за активно включване в икономическия и социален живот на територията - жени и млади хора до 29-годишна възраст, маргинализирани общности (като ромите) и възрастни хора.

3.3. Наличие на уязвими и малцинствени групи на територията на МИГ и описание на техните потребности:

Съгласно данни от НСИ за етническата структура на населението на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ е установено, че тя е хомогенна с преобладаващо население от българската етническа група. Въпреки това съществуват малцинствени групи, с представители на турската и ромската етнически групи с малък брой самоопределили се представители.

Малцинствените групи на територията на местната група са представени от общо 271 души от ромската етническа група и общо 416 души от турската етническа група. На територията на община Дряново турската етническа група е представена от 366 души, а ромската - от 231 души, а на територията на община Трявна, турската етническа група е представена от 50 души, а ромската - от 40 души.

Основните потребности на тези две маргинализирани групи, са обособени по следния начин:

- Подпомагане за тяхната пълна интеграция на територията, чрез намаляване на дискриминацията и предприемане на мерки свързани със социализацията им в обществото;
- Подобряване качеството на живот на представителите от двете групи, особено на нуждаещите се от социална подкрепа;
- Подобряване на адаптирането на децата и учениците от двете групи етнически малцинства в детските градини и училищата на територията;
- Подобряване на усвояването на учебния материал в детските градини и училищата, чрез усвояването и подобряването на владеенето на българския език;
- Подобряване на подготовката на педагогическия и непедагогическия персонал за работа в мултиетническа среда;

- По-голямо предразполагане на гражданското общество за толерантност, съпричастност и социалност към хората от малцинствените групи.

На територията на Местна инициативна група „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“, съществуват множество социални услуги и дейности за хора с увреждания, хора в неравностойно положение и други. Някои от тези социални услуги и дейности са временни, други са прекратени или в риск от прекратяване.

Установените уязвими групи на територията на местната група, са следните:

– Лица (възрастни и деца) с увреждания и различни заболявания (страдащи от деменция и болест на Алцхаймер, психични разстройства, трудно подвижни, със специални потребностиь детска церебрална парализа, детски аутизъм, сензорни нарушения, епилепсия, умствена изостаналост, психични разстройства, прогресивна мускулна дистрофия, глухота, слепота и др.);

– Деца и семейства в риск (деца от 0 до 18 години в риск и техните семейства; семейства в риск от изоставяне или настаняване на детето в специализирана институция; семейства в риск от разрушаване на семейните отношения и връзки; семейства, чийто деца са настанени в специализирани институции или в приемно семейство или при роднини и близки; семейства с деца със специални потребности - аномалии, увреждания, отклонения; семейства, с нужда от професионална подкрепа за отглеждане и възпитание на детето; деца от специализирани институции, на които предстои извеждане от институцията; деца от общността, за работа по превенция на рисковото поведение; деца, настанени в приемни семейства);

– Възрастни хора в над трудоспособна възраст, самотно живеещи възрастни хора застрашени от социална изолация, възрастни запазили активното си отношение към социалния живот;

– Хора, придобили право на пенсия по възраст и към лица с увреждания, удостоверени с експертно решение на ТЕЛК, които имат нужда от подкрепа и подпомагане в своето ежедневие.

Основните потребности, установени за гореизброените уязвими групи, са:

– Предоставяне на специализирани медицински, терапевтични, психологични и социални грижи;

– Материално подпомагане и осигуряване на асистенти и придружители;

– Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на деца и семейства в риск и подкрепа за тяхната интеграция;

– Разширяване на мрежата от социални услуги на територията за подкрепа и социална интеграция на уязвими семейства и деца, за предоставяне на добри грижи и осигуряване на подкрепа за деца с увреждания;

– Намаляване на дела на възрастното население, настанено в специализирани институции;

– Създаване на условия за социално включване на максимален брой хора в неравностойно положение и уязвими групи;

– Разкриване на социални услуги в общността за осигуряване на условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда;

– Подобряване качеството на живот на възрастните хора и хората от всички уязвими групи;

– Развитие на мрежа от услуги в общността за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора в домашна среда.

Базирайки се на дотук установените нужди и потребности за малцинствените и уязвимите групи, СВОМР си поставя за цел разрешаване на голяма част от техните проблеми и задоволяване на техните нужди.

3.4. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ:

Вследствие на изготвените проучвания и анализи за територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ са идентифицирани и дефинирани основните силни и слаби страни и възможности и заплахи на територията, както и потенциала и потребностите на местните жители.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
▪ **Територията е богата на природни, исторически и културни дадености, създаващи предпоставки за развитие на туризма в района;** ▪ **При анализа на замърсяването на околната среда на територията на МИГ не са отчетени норми, превишаващи допустимите.** ▪ **Богат културен календар и действащи читалища, развиващи предимно самодейност;** ▪ **Налични места за настаняване в хотели и къщи за гости.** ▪ **Богато недвижимо културно и историческо наследство.** ▪ **Основен процент от заетите лица в областта са със средно или висше образование.** ▪ **Територията на МИГ има добра транспортна свързаност - съществуват разнообразни възможности за транспорт - автомобилен, автобусен (междуградски и междуселищен) и железопътен.** ▪ **Отчита се напредък в управлението на отпадъците.** ▪ **Добре развита система за управление на отпадъците, участие в две РСУО - Севлиево и Габрово - Трявна, наличие на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки и масово разпространени отпадъци.**	▪ Ниска конкурентоспособност на предприятията. ▪ Липса на инвестиции в модернизация и иновации в производствата. ▪ Висока ресурсоемкост на производствата. ▪ Недостатъчни собствени приходи на общините. ▪ Недостатъчен размер на чуждестранни инвестиции. ▪ Негативни демографски тенденции, свързани с намаляване на раждаемостта и продължаващо обезлюдяване на населените места. ▪ Много на брой обезлюдени или с малък брой жители населени места. ▪ Липса на достъп до болнична помощ на територията на община Дряново. ▪ Отрицателен естествен прираст, застаряване на населението във всички населени места. ▪ Ниски доходи и ниска покупателна способност на населението. ▪ Амортизирана и остаряла пътна инфраструктура. ▪ Амортизирана материално-техническа база в образователните институции. ▪ Недоизградена и несъществуваща канализационна мрежа в населените места - слаба изграденост на канализационните

▪ **Телекомуникационната и съобщителната инфраструктура успешно покриват нуждите на населението.** ▪ **Енергийната инфраструктура е в добро състояние.** ▪ **Наличие на възможности за използване на възобновяеми източници на енергия - вятърна и слънчева.** ▪ **Добра обезпеченост с лечебни заведения и лекари на територията на община Трявна.** ▪ **Благоприятно икономическо развитие по отношение на постъпващите нетни приходи в предприятията.** ▪ **Добра запасеност с водни ресурси на територията - наличие на няколко реки и микроязовири.** ▪ **Голямо разнообразие на флора и фауна - множество често срещани, редки и защитени растителни и животински видове, както и голям набор от лечебни растения с търговско значение.** ▪ **На територията попадат напълно и/или частично 16 броя защитени територии и защитени зони, което обуславя голямо разнообразие на редки и защитени местообитания, растения и животни - т.е. много голямо природно богатство и запазена, чиста и недокосната околна среда.** ▪ **Наличие на разнообразни възможности за образование и добра обезпеченост с учебни заведения - средни и основни училища, една национална и една професионална гимназия и няколко детски градини.** ▪ **Много добра обезпеченост на територията със социални дейности и услуги с възможност да обхване голяма част от рисковите и уязвими групи от територията на МИГ.**	мрежи, които са от смесен тип само в общинските центрове и наличие на множество попивни, изгребни и септични ями, с потенциал за сериозно замърсяване на прилежащите терени и водни обекти. ▪ Остарял жилищен фонд с необходимост от рехабилитация и модернизация. ▪ На места все още съществува образуване на нерегламентирани сметища. ▪ Липса на достатъчно информационни кампании и обучения относно устойчивото управление на отпадъците и кръговата икономика. ▪ Недостатъчна ангажираност на гражданите в инициативи, свързани с опазването на околната среда, екологичната устойчивост и управлението на ресурсите. ▪ Увеличаващи се заплахи за екосистемите поради човешка дейност: Дейности като нерегламентирана сеч, незаконен лов и туризъм извън регламентираните зони застрашават биоразнообразието. ▪ Ниска информираност на населението за значението на биоразнообразието и опазване на природните ресурси.
ВЪЗМОЖНОСТИ	**ЗАПЛАХИ**

• **Използване на изградения административен капацитет за осигуряване на инвестиции от различни програми.** • **Подкрепа за местната икономика и за населението чрез подобряване на публичната инфраструктура.** • **Подобряване на професионалната квалификация на работещите и осигуряване на допълнителна заетост на безработни лица.** • **Подобряване на производствения потенциал - модернизация и внедряване на иновации в техническото оборудване за повишаване на конкурентоспособността на икономиката.** • **Привличане на инвестиции за увеличаване на броя на местата за настаняване и за създаване на нови съоръжения за атракции и реклама на територията на МИГ.** • **Развитие на комплексен туристически продукт и популяризиране на територията.** • **Инвестиции в земеделските стопанства, пряко свързани с модернизация и механизация ще доведат до тяхното развитие и повишаване на производството.** • **Разработване на планове и програми за привличане на партньори и инвеститори, които да съдържат и мерки за задържане на населението в населените места и ограничаване на обезлюдяването.** • **Подобряване материално-техническата база на образователните учреждения.** • **Привличане на квалифицирани кадри към лечебните заведения на територията и подобряване на системата за здравеопазване, особено с насоченост към**	• Отрицателните естествен и механичен прираст на населението са неблагоприятни фактори за развитието на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“, тъй като водят до обезлюдяване. • Намаляването на населението води до ограничаване на работната сила и възпроизводителния потенциал. • Свиване на икономиката поради липса на инвестиции и работници. • Засилваща се изолация на населението в отдалечените села от предлаганите здравни, образователни и социални услуги. • Амортизираната инфраструктурата създава потенциални възможности за замърсяване на атмосферния въздух и близките крайпътни терени, както възможност за създаването на повече ПТП. • Очакван натиск върху социалната система поради неблагоприятната демографска картина. • Риск от бедност за голяма част от населението. • Риск от задълбочаваща се изолация на малцинствените групи на територията. • Влошаване на образователната структура на населението. • Наличието на нерегламентирани сметища може да причини сериозни замърсявания на почвите, въздуха и водите, чрез отделяне на неприятни и тежки миризми, просмукване на инфилтрат в почвите и подземните водни тела.

превенция на заболяванията при възрастните хора. • **Сериозно популяризиране на наличните културни и културно-исторически дадености на територията с цел повишаване на туристопотока и икономическите облаги от сектор туризъм.** • **Включването на членове на уязвимите групи, малцинствата и възрастните хора в общностни инициативи ще преодолее тяхната изолация и ще ги интегрира по-силно в обществото.**	

4. Цели на стратегията, включително измерими целеви стойности за резултатите, и съответните планирани действия: *(не повече от 10 страници)*

4.1. Цели на стратегията и приоритети за развитие на територията:

Подходът Водено от общностите местно развитие (ВОМР), насърчава селските райони да търсят начини да станат или да останат конкурентоспособни, да използват максимално ресурсите си и да преодолеят предизвикателствата, пред които са изправени (демографски кризи, ниско качество на предоставяните услуги, липса на възможност за трудова заетост и много други). ВОМР използва холистичен метод за решаване на проблемите в селските райони, който приема, че конкурентоспособността в производството на храни, запазването на чиста околна среда и създаването на повече и по-добри работни места за местното население, са взаимнодопълващи се аспекти от живота в селските райони.

Подходът ВОМР е инструмент, който работи в различни условия и видове райони, чрез приспособяване на политиката за развитие на селските райони към огромните им различия и нужди. Основната цел е, местните общности сами да определят приоритетите си за развитие, след провеждането на широка обществена информационна дейност с всички заинтересовани страни от публичния, неправителствения и стопанския сектор, изхождайки от факта, че местното население най-добре познава своите проблеми, нужди, приоритети и потенциал за развитие.

Стратегия за ВОМР на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ е разработена за период до 31 декември 2027 г. Чрез нейното изпълнение през програмния период 2023 – 2027 г., местната общност се стреми да доразвие постигнатите при изпълнението на Стратегията за ВОМР за програмния период 2014 – 2020 г. резултати. По този начин ще се постигне устойчиво позитивно развитие на територията на местната група, което да доведе до подобряване на благосъстоянието на нейните жители.

Стратегията е съставена от йерархично организирани:

- 1 Основна цел – определяща насоката на въздействие на СВОМР върху развитието на територията на МИГ
- 2 Приоритета – определящи изпълнението на мерките и дейностите по СВОМР, предоставящи инвестиции в стопанския и публичния и нестопански сектор.

- 5 Специфични цели – специфициращи предоставянето на подкрепата както в конкретни области – икономика (свързана със селско стопанство и с неселскостопански дейности), инфраструктура, социални дейности, образование, околна среда, така и по сектори – стопански, нестопански и публичен.
- 7 Мерки, насочени в различни сектори и области на територията на МИГ и финансирани от СПРЗСР.
- 7 Мерки съгласно ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 494 на МС от 30.12.2024 г. за определяне на правила за прилагане на подхода „Водено от общностите местно развитие" за периода 2021 - 2027 г., които се финансират с допълващо финансиране от следните програми:
  - Програма „Развитие на човешките ресурси" (ПРЧР) за периода 2021 - 2027 г.,
  - Програма „Околна среда" за периода (ПОС) 2021 - 2027 г.,
  - Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията" (ПКИП) за периода 2021 - 2027 г. и
  - Програма „Образование" за периода (ПО) 2021 - 2027 г.

Стратегията е изготвена в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/1060 и Регламент (ЕС) 2021/2115 и води до постигане на техните цели, както и на целите на СПРЗСР, целите на програмите, осигуряващи допълнително финансиране, целите на ИТСР на СЗР, целите на плановете на интегрирано развитие на общини Дряново и Трявна.

Основна цел на стратегията за ВОМР на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ за програмен период 2023 – 2027 г. е: „**Постигането на устойчиво развитие на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“, основано на местния икономически, туристически и природно-географски потенциал и водещо до повишаване на качеството на живот и благосъстоянието на нейните жители“**

Основната цел ще се постигне посредством изпълнението на следните основни приоритети за развитие и специфични цели към тях:

Приоритет/Специфична цел	**Мярка**	**Фонд/Програма, предоставяща финансова подкрепа**
Приоритет №1: Развитие на конкурентоспособна местна икономика		
Специфична цел 1. Развитие на селскостопанския сектор на територията на МИГ	Мярка ДТ01 „Селскостопански дейности на територията на МИГ“ Мярка ДТ02 „Преработка на земеделска продукция на територията на МИГ“	СПРЗСР (ЕЗФРСР)
	Мярка ДТ03 „Неземеделски дейности на територията на МИГ“	СПРЗСР (ЕЗФРСР)

Специфична цел 2. Развитие на неселскостопанските сектори на местната икономика и подобряване на достъпа до пазара на труда	Мярка ДТ14 „Внедряване на иновации в МСП на територията на МИГ“	Допълващо финансиране по ПКИП (ЕФРР)
	Мярка ДТ10 „Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда“	Допълващо финансиране по ПРЧР (ЕСФ+)
Приоритет №2. Подобряване на условията за живот, развитие на административния капацитет, популяризиране на СВОМР и развитие на сътрудничеството		
Специфична цел 3. Подобряване на инфраструктурата, социалните услуги и образованието	Мярка ДТ04 „Малка по мащаб инфраструктура на територията на МИГ“	СПРЗСР (ЕЗФРСР)
	Мярка ДТ11 „Подкрепа за предприятията от социалната икономика“	Допълващо финансиране по ПРЧР (ЕСФ+)
	Мярка ДТ12 „Активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве“	Допълващо финансиране по ПРЧР (ЕСФ+)
	Мярка ДТ13 „Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери“	Допълващо финансиране по ПО (ЕСФ+)
Специфична цел 4. Опазване на околната среда и запазване на културната идентичност, традициите и културния живот на територията на МИГ	Мярка ДТ05 „Опазване на културното наследство на територията на МИГ“	СПРЗСР (ЕЗФРСР)
	Мярка ДТ08 „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“	Допълващо финансиране по ПОС (ЕФРР)

	Мярка ДТ09 „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“	Допълващо финансиране по ПОС (ЕФРР)
Специфична цел 5. Популяризиране на стратегията, укрепване на административния капацитет и сътрудничество	Мярка ДТ06 „Управление, мониторинг и оценката на стратегията и нейното популяризиране“ Мярка ДТ07 „Сътрудничество и подготвителни дейности за него“	СПРЗСР (ЕЗФРСР)

4.2.1. Индикатори за цялостното прилагане на стратегията за ВОМР – задължителни и специфични за МИГ:

Всеки индикатор е количествено определен въз основа на социално-икономическото проучване и анализ на територията на МИГ, извършено анкетно проучване.

Изходни индикатори: измерими, реалистични и са в съответствие с целите, мерките и заложените в стратегията резултати.

Индикаторите за резултат: логически свързани с целите, приоритетите на стратегията, характеристиките и спецификите на територията на МИГ и отразяват очакваните резултати от нейното изпълнение.

Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	18	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	19	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	5 867 400	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

Проектни предложения, предвиждащи въвеждането на иновации (за продукт)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Проектни предложения, подадени от жени (за продукт)	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за резултат)	Брой	7	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“ (за резултат)	%	35	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.40 „Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села“ (за резултат)	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.0 „Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания“ (за резултат)	Брой	320	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти, подадени от жени	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на

(за резултат)			СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти с въведени иновации (за резултат)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	18	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на изпълнените проекти (за резултат)	Лева	4 693 920	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

4.2.2. Индикатори по мерки:

Мярка ДТ01 „Селскостопански дейности на територията на МИГ“			
Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	391 160	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Проектни предложения, подадени от жени (за продукт)	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за резултат)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Стойност на субсидията на изпълнените проекти (за резултат)	Лева	391 160	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти, подадени от жени (за резултат)	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Мярка ДТ02 „Преработка на земеделска продукция на територията на МИГ“			
Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	195 580	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за резултат)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на изпълнените проекти (за резултат)	Лева	195 580	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Мярка ДТ03 „Неземеделски дейности на територията на МИГ“			
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	3	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	3	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	488 950	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Проектни предложения, предвиждащи въвеждането на иновации (за продукт)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за резултат)	Брой	3	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти с въведени иновации (за резултат)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	3	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на изпълнените проекти (за резултат)	Лева	488 950	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Мярка ДТ04 „Малка по мащаби инфраструктура на територията на МИГ“			
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	8	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	8	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	3 129 280	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението от територията на МИГ, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“ (За резултат)	%	20	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.40 „Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села“	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

(За резултат)			
Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	8	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на изпълнените проекти (за резултат)	Лева	3 129 280	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Мярка ДТ05 „Опазване на културното наследство на територията на МИГ“			
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	391 160	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението от територията на МИГ, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“ (за резултат)	%	15	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

Размер на субсидията на изпълнените проекти (за резултат)	Лева	391 160	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Мярка ДТ06 „Управление, мониторинг и оценката на стратегията и нейното популяризиране“			
Сключени договори (За продукт)	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	1 173 480	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.0 „Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания“ (за резултат)	Брой	300	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Мярка ДТ07 „Сътрудничество и подготвителни дейности за него“			
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори по СВОМР (За продукт)	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	97 790	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

R.0 Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания (за резултат)	Брой	20	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Размер на субсидията на изпълнените проекти (за резултат)	Лева	97 790	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

4.3. Планирани дейности за постигане на целите и приоритетите на стратегията

МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ планира изпълнението на Стратегията за ВОМР за програмен период 2023-2027 г., в пълно съответствие със спецификите, характеристиките и потенциала на територията и потребностите на местната общност.

Всички избрани мерки/интервенции и допустимите по тях дейности за изпълнение, ще стартират и ще се изпълняват съгласно заложените приоритети за развитие на местната общност. Всеки един от приоритетите е с основно значение за развитието на местната група и се състои от специфични цели и мерки, които имат определени характеристики, като: видове инвестиции; продължителност на изпълнение; целеви групи и други.

Преди стартирането на приема на проектни предложения, МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ ще разработи процедури за подбор. Те ще включват няколко компонента, като - описание на дейностите, начините и сроковете, в които да бъдат изпълнени приемите, осъществяване на проверка за административно съответствие и допустимост и техническа оценка. В процедурата ще бъдат посочени и изискванията към Комисията за избор на проекти.

След одобрение на Стратегията за ВОМР, Управителния съвет на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ за програмен период 2023-2027 г., представя на Общо събрание на МИГ за разглеждане и одобрение график за откриване на процедури за набиране на проектни предложения по различните мерки. Графикът ще бъде съобразен с потребностите и възможностите към периода, в който се планира откриването на прием за проектни предложения по мерките от стратегията. Приоритетни ще бъдат мерките, чийто принос към съответния момент е най-належащ за местната общност.

При прилагането на СВОМР ще се търси баланс между обществения и частния интерес и ще се прилага принципа на балансирано социално-икономическо развитие на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“.

За успешното изпълнение на СВОМР, местната група ще изпълнява и прилага точно изискванията на чл. 33, пар. 3 на Регламент (ЕС) 2021/1060, според който следните задачи се изпълняват единствено от местните групи: изграждане на капацитета на местните действащи лица за разработване и изпълнение на операции; определяне на недискриминационни и прозрачни процедури и критерии за подбор, които не допускат конфликт на интереси и гарантират, че нито една от групите, представляващи конкретните заинтересовани страни, не контролира решенията за подбор; изготвяне и публикуване на покани за предложения; подбор на операциите, определяне на размера на подкрепата и представяне на предложенията на субекта, който отговаря за последната проверка на допустимостта преди одобряването им; проследяване на напредъка към постигането на целите на стратегията; оценка на изпълнението на стратегията.

– **Изграждане на капацитет на местните действащи лица за разработването и изпълнението на операции** - включва организирането и провеждането на широка информационна кампания (информационни събития, обучения и консултации), свързана с изготвянето, изпълнението и отчитането на проекти към СВОМР на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“;

– **Определяне на недискриминационни и прозрачни процедури и критерии за подбор, които не допускат конфликт на интереси и гарантират, че нито една от групите, представляващи конкретните заинтересовани страни, не контролира решенията за подбор** - тази задача включва изготвянето и прилагането на процедури за подбор на проектни предложения, основани на принципите прозрачност и безпристрастност;

– **Изготвяне и публикуване на покани за проектни предложения** - местната група изготвя и публикува на уеб-страницата си поканите за проектни предложения по всяка една от процедурите за кандидатстване;

– **Подбор на операциите, определяне на размера на подкрепата и представяне на предложенията на субекта, който отговаря за последната проверка на допустимостта преди одобряването им** - комисията за избор, в която участват представители на МИГ и външни експерти извършва подбора на проектни предложения. Той се осъществява въз основа на изискванията по всяка мярка/интервенция;

– **Проследяване напредъка към постигането на целите на СВОМР** - местната група отговаря за постоянното проследяване на напредъка от прилагането на Стратегията за ВОМР на МИГ. За тази цел се води регистър на проектните предложения и деловодна система, свързана с организацията и изготвянето на периодични доклади. Те от своя страна се предоставят на Управляващия орган на съответната финансираща програма и в последствие се информира и местната общност;

– **Оценка на изпълнението на СВОМР** - местната група изготвя оценки относно процеса на прилагане на Стратегията, като те се делят на текущи и окончателни.

Във връзка с изпълнението на тези задачи местната група ще подготвя и осъществява приема на проектни предложения към всяка една от мерките на Стратегията за ВОМР на МИГ. Приемите ще бъдат дискутирани с местната общност с цел масовото ѝ информиране и вземането на участие на възможно най-голям брой кандидати. Подготовката и провеждането на приема ще се извършва в условия на възможно най-голяма прозрачност и информираност на местното население относно процеса.

Местната група отговаря също и за процеса по извършване на оценка на получените проектни предложения, а за гарантирането на точна, ясна и обективна оценка ще се привличат и външни експерти (оценители). Местното население ще бъде надлежно информирано относно резултатите от извършената оценка. Оценените от МИГ проекти ще бъдат изпратени за проверка от съответната институция, съгласно нормативната уредба на подхода ВОМР, след което с одобрените кандидати ще бъдат сключени договори.
Местната инициативна група ще съблюдава спазването на европейското и националното законодателство в областта на подхода ВОМР при всичките си действия и няма да допуска неизпълнение на заложените срокове за обработка на документи, по който и да е от процесите, които управлява.
Повишаването на знанията и уменията са от съществено значение за успешното прилагане на подхода ВОМР, поради което, през целия период на изпълнение на стратегията, МИГ ще продължава да организира дейности по обучения и информиране на екипа по прилагане на Стратегията за ВОМР и на местни лидери.

5. Описание на мерките: *(не повече от 4 страници за всяка мярка)*

Мерки и дейности, финансирани от ЕЗФРСР:
Общи елементи за всички мерки от стратегията, финансирани от ЕЗФРСР.
Подкрепата от ЕЗФРСР се предоставя за територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“, като проектите и дейностите по тях се изпълняват на територията на МИГ.
Избраните в стратегията за ВОМР мерки съответстват на идентифицираните в проучванията и анализите на територията нужди и са разработени при недопускане на припокриване по всички програми, финансирани със средства на ЕС.
Максималният размер на допустимите разходи за един проект към стратегията за ВОМР не надвишава левовата равностойност на 200 000 евро.
Минималният размер на допустимите разходи за един проект към стратегията за ВОМР е не по-малък от левовата равностойност на 2 500 евро.
Допустимите кандидати/бенефициенти по стратегията за ВОМР са с постоянен адрес или седалище на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“.
За проектите, предвиждащи икономически дейности, кандидатите следва да представят бизнес план, доказващ устойчивост и финансова жизнеспособност на проекта.
За проектите, предвиждащи непроизводствени инвестиции и дейности, кандидатите следва представят анализ разходи - ползи, от който да е видно, че проектното предложение няма да генерира приходи, или ако генерира, същите се разходват само за нестопанските цели на кандидата, свързани изцяло с целите на проекта.
Допустимите в стратегията дейности са в съответствие с Раздел 13.3 „Видове допустими дейности по мерките от стратегията за ВОМР“ от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001. Дейностите, включени в стратегията за ВОМР отговарят на местните потребности, имат за цел да създават и запазват заетост за местното население, да са в полза на местния бизнес, да въвеждат иновации, да водят до подобряване на условията за живот (включително дейности, подкрепящи създаването на интелигентни селища) и на състоянието на околната среда, да водят до социално приобщаване и подобряване на социалните услуги на територията.

Всички дейности, допустими за подпомагане по мерките от стратегията са допустими за финансиране, в случай че не оказват отрицателно въздействие върху околната среда по ЗООС.
Икономически дейности по проекти за финансиране от стратегията са допустими в случай, че бъде доказана устойчивост и финансова жизнеспособност.
Непроизводствени дейности по проекти за финансиране от стратегията са допустими, в случай че не генерират приходи. Когато генерират приходи, същите се разходват само за нестопанските и/или социалните цели на организацията и са свързани изцяло с целите на проекта.

В СВОМР на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ не са допустими дейностите съгласно Раздел 13.4 „Недопустими дейности“ от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001:
- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, предвиждащи фиксирани плащания и интервенции, свързани със схеми за плащания на площ;
- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, предвиждащи инвестиции за напояване;
- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, свързани с извършването на разходи за публична инфраструктура, свързана с пътища, водопреносни и канализационни системи, освен ако не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища;
- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, свързани с извършването на основни земеделски инвестиции с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции.

В мерките от СВОМР са допустими разходи, които са:
1. инвестиционни разходи съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115;
2. съгласно Регламент (ЕС) № 2021/1060 и целите и приоритетите на стратегията за ВОМР;
3. съгласно Раздел 14.1 „Разходи, допустими за финансиране“ на Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;
4. определени в Постановление № 86 от 1 юни 2023 г. на Министерския съвет за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, финансирани от Европейските фондове при споделено управление, за програмен период 2021 – 2027 г. (ПМС № 86) и в указанията съгласно чл. 10 от ПМС № 494.

По стратегията за ВОМР не са допустими за финансиране разходи съгласно Раздел 14.2 „Недопустими за подкрепа чрез стратегиите за ВОМР разходи“ от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001, а именно:
За проекти по стратегиите не са допустими следните разходи (съгласно Раздел 14.2. „Недопустими за подкрепа чрез стратегиите за ВОМР разходи“ на Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001):
- за закупуване на права за селскостопанска продукция и закупуване на права за получаване на плащане;
- за закупуване на земя на стойност над 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, с изключение на закупуване на земя с цел опазване на околната среда и опазване на

богатите на въглерод почви, или закупуване на земя от млади земеделски стопани чрез използване на финансови инструменти; при финансовите инструменти този таван се прилага за допустимите публични разходи, изплащани на крайния получател или, в случай на гаранции — до размера на базовия заем;

• за закупуване на животни и закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане с цел, различна от:

- възстановяване на земеделския или горския потенциал след природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофално събитие;
- предпазване на селскостопанските животни от големи хищници или от използването им в горското стопанство вместо машини;
- отглеждане на застрашени породи съгласно определението в член 2, точка 24 от Регламент (ЕС) 2016/1012 на Европейския парламент и на Съвета (45) в рамките на задълженията, посочени в член 70; или
- опазване на сортове растения, застрашени от генетична ерозия, в рамките на задълженията, посочени в член 70;

• за лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездни средства, отпуснати под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;

• за инвестиции в широкомащабна инфраструктура, както е определена от държавите членки в стратегическите им планове по ОСП, която не е част от стратегиите за Водено от общностите местно развитие, установени в член 32 от Регламент (ЕС) 2021/1060, с изключение на инвестиции в широколентова инфраструктура и превантивни действия за защита от наводнения или защита на браговете с оглед на ограничаване на последиците от възможни природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофални събития;

• за инвестиции в залесяване, които не са съвместими с целите, свързани с околната среда и климата, в съответствие с принципите за устойчиво управление на горите, разработени в общоевропейските насоки за залесяване и повторно залесяване;

• за инвестиции и дейности, които не са в съответствие с мерките и условията, посочени в становището за екологична оценка на СПРЗСР;

• за инвестиции и дейности, за които не е налице акт на компетентните органи по околна среда по реда и условията на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 на Закона за биологичното разнообразия и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт;

• за закупуване и/или инсталиране на оборудване, машини и съоръжения втора употреба;

• за закупуване на лизинг на недвижима собственост;

• за данък върху добавена стойност (ДДС), с изключение на невъзстановим ДДС, когато е поет действително и окончателно от кандидатите;

• за оперативни разходи, включително разходи за поддръжка, наеми, застраховка, както и други разходи, възникнали при изпълнение на договори за лизинг, марж/печалба за лизингодателя, разходи за лихви, разходи за неустойки и такси, режийни разходи;

• за банкови такси, разходи за гаранции, изплащане и рефинансиране на лихви;

• за принос в натура;

• за изследвания за разработване на нови продукти, процеси и технологии;

- за търговия на дребно, с изключение на интервенциите, за които е допустимо предоставянето на подкрепа за този тип дейност;
- за закупуване, включително чрез финансов лизинг, на нови машини и оборудване, включително компютърен софтуер, за частта над пазарната им стойност;
- за сертификация по HACCP (Анализ на опасностите и контрол на критичните точки) и други международно признати стандарти;
- които представляват обикновена подмяна;
- свързани с плащания в брой;
- за общи разходи, извършени преди 01.01.2023 г.;
- за закупуване на превозни и транспортни средства, с изключение на специализирани такива, в зависимост от допустимите за подпомагане дейности по съответната интервенция в СПРЗСР;
- предвиждащи фиксирани плащания и мерки, свързани със схеми за плащания на площ;
- за инфраструктура, свързана с пътища и/или водопреносни и канализационни системи, когато не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища;
- за основни земеделски инвестиции, с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции;
- за изграждане/ремонт/реконструкция на места за настаняване;
- за напоителни инсталации;
- за закупуване на земя и сгради на стойност, надвишаваща стойността на данъчната оценка;
- за строителна техника, включително самоходни машини, когато проектът е свързан със земеделска дейност, включително животновъдни обекти и складове за съхранение на продукция;
- извършени преди подаване на проектното предложение, с изключение на общите разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор.

За дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране, не са допустими разходи:

- за закупуване на техника или оборудване втора употреба;
- за застраховка на дълготрайни материални активи, които не са придобити със средства, отпуснати по настоящите Насоки или по мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г.;
- свързани с възнаграждения на персонала, които не са задължителни по силата на нормативен акт;
- за закупуване на земя и сгради;
- за данъци и данък добавена стойност (ДДС) с изключение на невъзстановим ДДС;
- за лихви, глоби и неустойки, такси по обслужване на заеми и разходи за съдебни разноски;
- за членски внос;
- свързани с договор за лизинг, като печалба за лизинговата компания, разходи по лихви за рефинансиране, оперативни и застрахователни разходи, разходи за неустойки и такси и други разходи, свързани с договора за лизинг;

- за трудови възнаграждения на повече от четирима служители в МИГ и надвишаващи 4 минимални работни заплати за страната на месец за позицията „изпълнителен директор“ и 3 за позицията „експерт“;
- за нощувки в страната, надвишаващи 120 лв. за един човек и разходи, надвишаващи определените в Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.);
- платени в брой, с изключение на разходите за командировки, за гориво за лек автомобил, за разходи, свързани с публични отношения, за разходи за участие на МИГ в дейности на Националната и на Европейската селска мрежа за развитие на селските райони, както и на Европейската ЛИДЕР асоциация и други асоциации на МИГ, разходи за комуникация и външни услуги – телефон, интернет, пощенски услуги, куриерски услуги, топло- и електроенергия, вода, както и разходи за техническо обслужване на автомобил и годишни винетни такси, такси за издаване на изискуеми документи и разходи за застрахователни премии, както и за опростени разходи съгласно чл. 83, ал. 1, букви "б", "в" и "г" от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година;
- дневни пари за командировки в чужбина, надвишаващи определените в Приложение № 2 на Наредбата за служебните командировки и специализациите в чужбина, приета с ПМС № 115 от 2004 г.;
- за създаване на повече от една интернет страница за МИГ за периода на изпълнение на стратегията;
- за закупуване на лек автомобил, извършени след 2026 г.;
- за външни услуги и оценка на проекти, извършени от лица, участвали в комисия за избор на стратегии по СПРЗСР, в т. ч. когато такива лица са представители на или са експерти от юридически лица;
- за възнаграждения и осигуровки за извършване на външни експертни услуги и оценка на проекти на служители в същата или в друга МИГ;
- за възнаграждения и осигуровки за председател и секретар на Комисия за подбор на проектни предложения, когато същите са служители на МИГ;
- за повече от 3 бр. проучвания и/или анализи за годишно;
- разходи за информираност и публичност, които не отговарят на изискванията, посочени в Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2021-2027 г., съгласно приложение № 1 от Националната комуникационна стратегия за програмен период 2021-2027 г.;
- заявени за финансиране разходи в частта им, която надвишава определените референтни стойности когато има такива.

За дейностите по сътрудничество и подготвителни дейности за него, не са допустими разходи за:

- разходи, за които е получено финансиране от националния бюджет или бюджета на Европейския съюз, в т.ч. по подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за Водено от общностите местно развитие“ от ПРСР 2014 – 2020 г.;
- разходи за обикновена подмяна;
- закупуване на животни;
- закупуване на едногодишни растения;

- закупуване на земя и сгради;
- принос в натура;
- разходи, платени в брой (с изключение на разходите за командировки, пощенски и куриерски услуги, такси за издаване на изискуеми документи и разходи за застрахователни премии), както и за опростени разходи съгласно чл. 83, ал. 1, букви
- банкови такси;
- заявени за финансиране разходи в частта им, която надвишава определените референтни стойности когато има такива;
- възнаграждения, свързани с координация на дейностите, надвишаващи 10 на сто от стойността на допустимите разходи за всяка МИГ, партньор по проекта;
- разходи, платени преди подаване на заявление за планирани дейности за сътрудничество и след крайния срок за тяхното извършване;
- разходи за закупуване на транспортни средства;
- разходи за изграждане и ремонт на места за настаняване;
- разходи за информираност и публичност, които не отговарят на изискванията, посочени в Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2021-2027 г., съгласно приложение № 1 от Националната комуникационна стратегия за програмен период 2021-2027 г.;
- разходи за пътни, дневни и квартирни, извършени в полза на партньор/и по дейностите за сътрудничество;
- разходи за командировки, надвишаващи стойностите, определени в Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.);
- дневни пари за командировки в чужбина, надвишаващи определените в Приложение № 2 на Наредбата за служебните командировки и специализациите в чужбина, приета с ПМС № 115 от 2004 г.;
- за нощувки в страната, надвишаващи 120 лв. за един човек и разходи, надвишаващи определените в Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.).

За СВОМР на МИГ „Дряново - Трявна“ се прилагат условията на Регламент (ЕС) 2022/2472 на Комисията от 14.12.2022 г. относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на чл. 107 и чл. 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и Регламент (ЕС) 2021/1237 на Комисията от 23.07.2021 г. за изменение на Регламент (ЕС) №651/2014 за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на чл. 107 и чл. 108 от Договора, е Регламент (ЕС) 2023/2831 от 13.12.2023 г.
Чл. 107 и чл. 108 от ДФЕС не се прилагат при изпълнение на проект, финансиран изцяло или частично от ЕЗФРСР, включващ само нестопански (неикономически) дейности и изпълняван от лице, регистрирано по реда на ЗЮЛНЦ, или по ЗНЧ или от община, или от музей или културна организация по смисъла на Закона за закрила за развитие на културата, както и от Светия синод

на Българската православна църква или централните ръководства на другите регистрирани вероизповедания. Максималния период на изпълнение на дейностите и операциите по проектите към СВОМР не може да надвишава 36 месеца (3 календарни години) за проекти на възложители по Закона за обществените поръчки/Постановление №4 на Министерски съвет от 11 януари 2024 г. за определяне на правилата за разглеждане и оценяване на оферти и сключването на договорите в процедурата за избор с публична покана от бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ от европейските фондове при споделено управление и 24 месеца (2 календарни години) за останалите бенефициенти. Максималният период за изпълнение на дейностите за сътрудничество и подготвителни дейности за него е до 24 месеца (2 календарни години) за проекти, включващи строително-монтажни работи, и до 18 месеца (1 година и половина (календарна)) за останалите дейности. Срокът започва да тече от датата на сключване на административния договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Изпълнението на СВОМР приключва с извършването и на последното плащане към бенефициент по проект, финансиран от стратегията.	
Мярка ДТ01 „Селскостопански дейности на територията на МИГ“	1. Описание на целите на мярката - подпомагане на модернизирането на селското стопанство на територията на МИГ и въвеждането на иновации в него; - подпомагане на производството на конкурентоспособна качествена и екологична местна селскостопанска продукция. Дейностите по мярката се прилагат на цялата територия на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“. 2. Допустими кандидати За подпомагане могат да кандидатстват лица, които към датата на подаване на заявлението за подпомагане са: 1. земеделски стопани: • физически лица или • юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, Закона за вероизповеданията или създадени по Закона за Селскостопанската академия. Ако са съществуващи земеделските стопани следва да са регистрирани като такива по Закона за подпомагане на земеделските производители от най – малко 12 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период. 2. две или повече физически или юридически лица, които са регистрирали законно установена структура по реда на Търговския закон, Закона за кооперациите или по Закона за задълженията и договорите, която се създава за съвместно закупуване и ползване на материални активи за селскостопански дейности в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115, които кандидатстват за колективни инвестиции.

	3. групи и организации на производители признати като група или организация на производители, в съответствие с националното и/или европейското законодателство за организации на производители. Кандидатите трябва да имат разработен бизнес план за дейностите в земеделското стопанство и доказващ подобряване на дейността на земеделското стопанство чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности. Земеделските стопани със земеделски стопанства, за които е приложимо, трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност. 3. Допустими дейности Дейностите, допустими за подпомагане трябва да са свързани с производството на селскостопански продукти, включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти. Допустимите за подпомагане дейности в рамките на мярката, могат да включват материални и нематериални инвестиции. Подкрепа се предоставя за материални и нематериални инвестиции в земеделските стопанства за покриване нуждите на същите, съобразени с техният капацитет. Подкрепата ще бъде насочена към следните: - Селскостопански дейности съгласно Раздел 13.3 „Видове допустими дейности по мерките от стратегиите за ВОМР“ т. 13.3.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001; - Инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/, свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда; - Инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства. Финансова помощ за инвестиции за постигане на съответствие с нововъведени стандарти на Съюза ще се предоставя, като с цел съобразяване с тези изисквания подпомагането може да бъде предоставено в рамките на 24 месеца от датата, на която изискванията стават задължителни за земеделските стопанства; - Инвестиции пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата; - Инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията;

	- Инвестиции в изграждане/реконструкция/закупуване на машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор; - Инвестиции в недвижима собственост, свързана с дейността на земеделските стопанства; - Инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия; - Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства. Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници. - Инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността. Не е допустима подкрепата за основни земеделски инвестиции – закупуването на машини, с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и такива, свързани с колективни инвестиции съгласно Условията за кандидатстване. Не се предоставя подпомагане за дейности и инвестиции, които биха навредили на околната среда. Инвестициите, включени в проектното предложение, трябва да са придружени от документ от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ/БД), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ. Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план. 4. Допустими разходи По мярката са допустими следните разходи: - селскостопански разходи съгласно т. 14.1.1 от Условията за кандидатстване от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001; - разходи за инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/, свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда; - разходи за инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства. Финансова помощ за инвестиции за постигане на съответствие с нововъведени стандарти на Съюза ще се предоставя, като с цел съобразяване с тези изисквания подпомагането може да бъде

	предоставено в рамките на 24 месеца от датата, на която изискванията стават задължителни за земеделските стопанства; - разходи за инвестиции, пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата; - разходи за инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията; - разходи за инвестиции в изграждане/реконструкция/закупуване на машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор; - разходи за инвестиции в недвижима собственост, свързана с дейността на земеделските стопанства; - разходи за инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия; - разходи за инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства. Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници. - разходи за инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността. По мярката са допустими и общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение. 5. Финансови параметри за проектите - минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 2 500 евро; Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 100 000 евро; Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за един проект – левовата равностойност на 80 000 евро. 6. Интензитет на финансовата помощ Максималните нива на подпомагане не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Финансовата помощ по мярката е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.
Финансовата помощ по мярката е в размер на 80% за:
- инвестиции на малки стопанства /икономически размер на стопанството, измерен в стандартен производствен обем – до 8 000 евро включително/
- инвестиции, извършени от млади земеделски стопани, които отговарят на следните условия съгласно СПРЗРС:
  - към момента на подаване на проектното предложение земеделският стопанин е на възраст не повече от 40 навършени години;
  - да е ръководител на земеделско стопанство лице, което изпълнява следните условия: кандидат/бенефициент физическо лице, собственик на предприятието на кандидата/бенефициента ЕТ или собственик на капитала на кандидата/бенефициента ЕООД. В случай на юридическо лице /ЕООД/, условието е управителят да бъде едноличен собственик на капитала на дружеството-кандидат;
  - да е лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост;
  - Лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост, е такова, което има завършено средно/висше образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, или средно/висше икономическо образование със земеделска насоченост; и/или удостоверение за завършен курс от минимум 150 часа или свидетелство за професионална квалификация в областта на селското стопанство.

Максималното комбинирано подпомагане за един проект на индивидуален бенефициент е 80% от общия размер на допустимите разходите.

7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение
- Проектното предложение е свързано с инвестиции за производство на плодова продукция от трайни насаждения или зеленчуци или животинска продукция – 10 т.

	- Проектното предложение е подадено от млад земеделски стопанин на възраст до 40 г. включително – 10 т. - Проектното предложение е подадено от жена – 10 т. - Проектното предложение предвижда въвеждането на иновация – 20 т. - Проектното предложение предвижда модернизация на извършваната дейност от стопанството – 10 т. - Проектното предложение включва дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление – 10 т. - Проектното предложение включва дейности, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността – 10 т. - Проектното предложение е за колективни инвестиции – 10 т. - Проектното предложение предвижда разкриването на работни места: - до 2 работни места вкл. – 10 т. - над 2 работни места – 40 т. Минимален праг за одобрение на проектно предложение ―30 т. За заявления за подпомагане, получили еднакъв общ брой точки, класирането се извършва съобразно получения брой точки по критерий „Проектното предложение предвижда разкриването на работни места“.
Мярка ДТ02 „Преработка на земеделска продукция на територията на МИГ“	1. Описание на целите на мярката - получаване на добавена стойност за земеделските стопани чрез подкрепа за преработката и маркетинга на произведените в стопанствата им селскостопански продукти; - използване на потенциала на територията чрез модернизация и въвеждането на иновации в производството на висококачествена, екологично чиста продукция – мляко (краве, овче и козе), месо, вълна, яйца и мед и за тяхната преработка в продукти с висока добавена стойност. Дейностите по мярката се прилагат на цялата територия на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“. 2. Допустими кандидати Кандидатите преработватели на селскостопански продукти, допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия: - да са физически или юридически лица регистрирани по Търговския закон, Закона за кооперациите или други създадени в съответствие със специализирано национално законодателство; - да са микро, малки или средни предприятия, дефинирани съгласно Закона за малки и средни предприятия; - за микро, малки и средни предприятия - да осъществяват дейност по преработка на селскостопански продукти съгласно Закона за храните* /*ако закона е приложим за съответната дейност/ от най-малко 12 месеца без прекъсване преди подаване на проектното предложение;

	- да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности. Кандидатите групи/организации на производители, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия: - да са признати от министъра на земеделието и храните; - да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти произведени от членовете на групата/организацията на производители. Кандидатите земеделски стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия: - да са физически лица регистрирани по Търговския закон или; - да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите; - земеделските стопани следва да са регистрирани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най-малко 12 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период; - да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности; 3. Допустими дейности Дейностите по тази мярка са свързани с преработката на суровини, получени при първичното селскостопанско производство и са допълнение към дейностите по мярка ДТ01 „Селскостопански дейности на територията на МИГ“. Подпомагане ще се предоставя в рамките на следните производствени сектори свързани с преработката и/или маркетинг /предлагането на пазара на продукти/, описани в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз и памук: - Мляко и млечни продукти, включително яйца от птици; - Месо и месни продукти; - Плодове и зеленчуци, включително гъби; - Пчелен мед; - Зърнени, мелничарски и нишестени продукти; - Растителни и животински масла и мазнини; - Технически и медицински култури, включително маслодайна роза и билки; - Готови храни за селскостопански животни; - Гроздова мъст, вино и оцет.

	Съответствието на проектните предложения със секторите се определя въз основа на селскостопанските продукти, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, както и получените крайни продукти. Инвестициите допустими за подпомагане в рамките на мярката трябва са свързани с преработката или маркетинг на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти. Допустимите за подпомагане дейности в рамките на мярката, могат да включват материални и нематериални инвестиции. Резултатът от преработката на селскостопански продукти може да бъде продукт, който не е включен в обхвата на приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз, като проектното предложение трябва да е в съответствие с избрания режим за прилагане на държавна помощ по мярката. Инвестициите, включени в проектното предложение, трябва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ. Материалните и нематериалните инвестиции, включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите по преработка на селскостопански продукти, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план. Допустими са дейности за преработка на земеделска продукция съгласно Раздел 13.3 „Видове допустими дейности по мерките от стратегиите за ВОМР“ т. 13.3.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001: - Инвестиции в процеси и технологии за производство на продукти, включително такива свързани с къси вериги на доставка; - Инвестиции, свързани с изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи необходими за производството и маркетинга; - Инвестиции в инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга; - Инвестиции в активи за съхранение, преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване и сушене с цел запазване качеството на продукцията и суровината;

	- Инвестиции в специализирани транспортни средства за превоз на суровини и/или готова продукция, включително хладилни транспортни средства; - Инвестиции свързани с внедряването на системи за управление на качеството; - Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление. Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници; - Инвестиции за постигане съответствие със стандартите на Общността, включително пречиствателни съоръжения; - Инвестиции в софтуер, свързан с преработвателната дейност на кандидата, включително чрез финансов лизинг; - Инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти получени в резултат на извършваната преработка; - Инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга. Финансова помощ не се предоставя за дейности и разходи, включени в интервенции I.Д.2 „Инвестиции в лозаро-винарския сектор“ и I.Д.5 „Инвестиции в екологични съоръжения“ на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони. Групи и организации на производители няма да бъдат подпомагани по мярката за дейности, включени за подпомагане в техните Оперативни програми, свързани с преработка на селскостопански продукти. 4. Допустими разходи По мярката са допустими, както и: - разходи за преработка на земеделска продукция съгласно т. 14.1.1 от Условията за кандидатстване от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001; - разходи за инвестиции в процеси и технологии за производство на продукти, включително такива свързани с къси вериги на доставка; - разходи за инвестиции, свързани с изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи необходими за производството и маркетинга; - разходи за инвестиции в инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга;

	- разходи за инвестиции в активи за съхранение, преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване и сушене с цел запазване качеството на продукцията и суровината; - разходи за инвестиции в специализирани транспортни средства за превоз на суровини и/или готова продукция, включително хладилни транспортни средства; - разходи за инвестиции свързани с внедряването на системи за управление на качеството; - разходи за инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление. Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници; - разходи за инвестиции за постигане съответствие със стандартите на Общността, включително пречиствателни съоръжения; - разходи за инвестиции в софтуер, свързан с преработвателната дейност на кандидата, включително чрез финансов лизинг; - разходи за инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти получени в резултат на извършваната преработка; - разходи за инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга. Допустимо е извършването на общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги , извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение. 5. Финансови параметри за проектните предложения – минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект - Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 5 000 евро; - Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 100 000 евро; - Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за един проект – левовата равностойност на 80 000 евро. 6. Интензитет на финансовата помощ

	Максималните нива на подпомагане не могат да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115. Финансовата помощ по мярката е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи. Финансовата помощ може да се увеличи с 15% за проектни предложения, подадени от млади земеделски стопани на възраст до 40 г. включително. Максималното комбинирано подпомагане за един проект на индивидуален бенефициент е 65% от общия размер на допустимите разходи. 7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение - Проектното предложение е насочено към въвеждането на модернизация или иновация в производствения процес на предприятие от хранително-вкусовата промишленост – 20 т. -Проектното предложение включва дейности за преработка на местни суровини (над 50% от суровините са от територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“) – 20 т. - Проектното предложение за преработка на биологични продукти – 10 т. - Проектното предложение е подадено от биологичен производител – 10 т. - Проектното предложение включва дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление – 10 т. - Проектното предложение е подадено от жена – 10 т. - Проектното предложение е подадено от млад земеделски стопанин на възраст до 40 г. включително – 10 т. - Проектното предложение предвижда разкриването на работни места: - до 2 работни места вкл. – 10 т. - над 2 работни места – 40 т. Минимален праг за одобрение на проектно предложение — 30 т. За заявления за подпомагане, получили еднакъв общ брой точки, класирането се извършва съобразно получения брой точки по критерий „Проектното предложение предвижда разкриването на работни места“.
Мярка ДТ03 „Неземеделски дейности на територията на МИГ“	1. Описание на целите на мярката - развитие на неселскостопанските дейности, основани на икономическите характеристики и специфики на територията на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“; - по-пълното оползотворяване на икономическия потенциал и повишаване на добавената стойност за икономиката на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ чрез подкрепа за модернизация и въвеждане на иновации в неселскостопански икономически дейности.

	Дейностите по мярката се прилагат на цялата територия на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“. 2. Допустими кандидати Подпомагане в рамките на мярката получават земеделски стопани, микропредприятия и физически лица. В обхвата на мярката физическите лица са допустими за подпомагане само за инвестиции в неземеделски дейности, които са насочени към развитие на занаяти. Земеделските стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия: – да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най-малко 12 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност; – да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите. Микропредприятията, допустими за подпомагане трябва да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите. Физическите лица, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия: – да бъдат регистрирани по Закона за занаятите като упражняващи занаят/и след вписване в регистър БУЛСТАТ по реда на Закона за регистър БУЛСТАТ; – да отговарят на определението за микропредприятие, съгласно дефиницията на Закона за малките и средни предприятия. 3. Допустими дейности Инвестициите, допустими за подпомагане в рамките на мярката трябва да са свързани с развитие на услуги в различни сектори на икономиката и други производствени неземеделски дейности, производство на продукти, които не са включени в Приложение I от Договора за функциониране на Европейския съюз, както и дейности, които са насочени към развитие на занаяти. Инвестициите, включени в проектното предложение трябва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.
Бизнес планът трябва да показва подобряване на дейността на предприятието и да доказва икономическата жизнеспособност на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности.
Подкрепа в рамките на мярката се предоставя в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) №2021/2115 само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.
Предоставя се подпомагане за инвестиции в неземеделски дейности:
– Неселскостопански дейности по мярката съгласно Раздел 13.3.1. на Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;
– Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
– Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.);
– Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
– Развитие на занаяти и други неземеделски дейности.

В рамките на мярката не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултата от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз.

4 Допустими разходи
По мярката са допустими:
- разходи за неселскостопански дейности съгласно мярката и съгласно Раздел 14.1.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;
- разходи, свързани с производството или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- разходи, свързани с развитието на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.);

	- разходи, свързани с производството на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление; - разходи, свързани с развитието на занаяти и други неземеделски дейности. Допустимо е извършването на общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, в размер на до 12% от общия размер на допустимите инвестиционни разходи по проекта, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение. 5. Финансови параметри за проектните предложения – минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект – Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 2 500 евро; – размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 100 000 евро; – Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за един проект – левовата равностойност на 65 000 евро. 6. Интензитет на финансовата помощ Максималните нива на подпомагане не могат да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115. Финансовата помощ по мярката е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи. Финансовата помощ може да се увеличи с 10% за проектни предложения, подадени от жени. Максималното комбинирано подпомагане за един проект на индивидуален бенефициент е 60% от общия размер на допустимите разходи. 7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение – Проектното предложение включва дейности в отрасъл услуги на местната икономика – 10 т. – Проектното предложение включва дейности в отрасъл промишленост на местната икономика – 20 т. – Проектното предложение включва производствени дейности, използващи местни суровини – 20 т.

	– Проектното предложение включва дейности, свързани с производството на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление – 10 т. – Проектното предложение предвижда модернизация на производството и/или въвеждането на иновации – 20 т. – Проектното предложение е на кандидат, земеделски производител, кандидатстващи за помощ за неземеделски дейности – 20 т. – Проектното предложение е подадено от жена – 20 т. – Проектното предложение е подадено от физическо лице, ЕТ или едноличен собственик на капитал на възраст между 18 и 40 години включително – 20 т. - Проектното предложение предвижда разкриването на работни места: - до 2 работни места вкл. – 20 т. - над 2 работни места – 40 т. Минимален праг за одобрение на проектно предложение —30 т. За заявления за подпомагане, получили еднакъв общ брой точки, класирането се извършва съобразно получения брой точки по критерий „Проектното предложение предвижда разкриването на работни места“.
Мярка ДТ04 „Малка по мащаби инфраструктура на територията на МИГ“	1. Описание на целите мярката - подобряване на условията на живот и отдих на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“; - подобряване на достъпността на градската среда за хора с увреждания. Дейностите по мярката се прилагат на цялата територия на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“. 2. Допустими кандидати Допустими кандидати за подпомагане по мярката са: - Община Дряново; - Община Трявна. 3. Допустими дейности Допустимите за финансиране дейности следва: - да са в съответствие или да не противоречат на плановете за интегрирано развитие на община Дряново и община Трявна; - да са в съответствие или да не противоречат на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен район за планиране на Република България; - да не оказват отрицателно въздействие върху околната среда съгласно разпоредбите на ЗООС; - да се одобряват след произнасяне с акт на компетентните органи по околна среда по реда и условията на глава шеста от ЗООС и/или чл. 31 на ЗБР и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт;

	- да се изпълняват съгласно с препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния административен акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо); - дейностите, свързани със строително-монтажни работи, следва да бъдат в съответствие с приложимото национално законодателство в сферата на устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България; - да отговарят на изискванията на заповедите за определянето на местата по Натура 2000 и плановете за тяхното управление, а когато няма издадени заповеди дейността да е съгласувана с МОСВ, ЗЗТ, ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане; - ако дейностите се извършват на терени, които подлежат на рекултивация съгласно чл. 11 ал. 1 от ЗОЗЗ, да се представи проект за рекултивация на нарушени терени или залесяване на териториите с подходящи растителни видове, когато националното законодателство изисква да се приложат тези мерки; - в рамките на дейност „Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура“ кандидатите имат възможност да извършват допустимите инвестиции и в общинска образователна инфраструктура, която включва детска градина, основно или средно училище, и в паркове. Не се подпомагат определени дейности, попадащи в обхвата на Програма „Развитие на регионите“ 2021 – 2027 г. Не е допустимо включването на разходи за инфраструктура, свързани с пътища, водопреносни и канализационни системи, освен ако не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища. Дейностите, допустими за финансиране са: - дейности за инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура съгласно Раздел 13.3.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001; - строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях; - реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение; - реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди;

	- изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение; - изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура; - реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот; - изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на обществена туристическа инфраструктура; - дейности, свързани с подготовката за създаване на интелигентни селища, включително изготвянето на стратегия за създаване на такива селища на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“. 4. Допустими разходи По мярката са допустими следните разходи: - разходи за инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура съгласно Раздел 14.1.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001; - разходи за строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях; - разходи за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение; - разходи за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди; - разходи за изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение; - разходи за изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура; - разходи за реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот; - разходи за изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на обществена туристическа инфраструктура; - разходи за изготвяне на стратегия за създаване на интелигентни селища на територията на МИГ. Разходите включват – разходи за извършване на проучвания и анализи на територията, разходи за възнаграждения на експерти, свързани с изготвянето на стратегия и разходи за провеждане

	на информационни срещи и конференции за обсъждане на стратегията, за които при изпълнение на проектите ще се прилагат определени стойности на съответните опростени разходи (Приложение №3 към Условията за изпълнение) по подхода ВОМР към момента на изготвяне на стратегията за интелигентни селища на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“. Допустими са и общи разходи, свързани с проекта, извършени както в процеса на подготовка на проекта, така и по време на неговото изпълнение, например хонорари на архитекти, инженери, консултанти и др., като те не трябва да надхвърлят 12 на сто от сумата на инвестиционните разходи по проекта. 5. Финансови параметри за проектните предложения – минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект –Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 2 500 евро; –Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 200 000 евро; –Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за един проект –левовата равностойност на 200 000 евро. 6. Интензитет на финансовата помощ Максималните нива на подпомагане не могат да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115. Финансовата помощ по мярката е в размер на 100 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи. 7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение - Проектното предложение предвижда дейности, резултатите от които ще се ползват от най-малко 10 % от населението територията на МИГ – 20 т. - Проектното предложение предвижда дейности, резултатите от които ще се ползват от най-малко 20 % от населението територията на МИГ – 40 т. - Проектното предложение предвижда дейности, резултатите от които ще се ползват от най-малко 30 % от населението територията на МИГ – 60 т. - Проектното предложение включва дейности за подобрен достъп за хора с увреждания – 20 т. - Проектното предложение включва дейности, които ще се изпълняват извън общинските центрове – 20 т. - Проектното предложение включва дейности за подобряване на състоянието на обществена културна или спортна инфраструктура – 20 т.

	- Проектното предложение включва дейности за подобряване на енергийната ефективност на обществени сгради – 20 т.; - Проектното предложение включва дейности, свързани с обществена туристическа инфраструктура – 20 т.; - Проектното предложение включва дейности, свързани със създаването на интелигентни селища – 30 т. Минимален праг за одобрение на проектно предложение – 30 т.
Мярка ДТ05 „Опазване на културното наследство на територията на МИГ“	1. Описание на целите на мярката - Опазване и развитие на културното наследство на територията на МИГ; - Популяризиране на културното наследство на територията на МИГ; - Привличане на туристи на територията на МИГ. Обхват на мярката: Цялата територия на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“. 2. Допустими кандидати –Юридически лица с нестопанска цел от територията на МИГ; –Читалища от територията на МИГ, регистрирани по Закона за народните читалища. 3. Допустими дейности Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за дейности по опазване, развитие и популяризиране на културното наследство, както и за туристически дейности в обществена полза съгласно Раздел 13.3.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001, както и: – Организиране и провеждане на културни събития – празници, събори, изложби, концерти, панаири, фестивали и др., свързани с местното културно наследство и разнообразяването на културния живот на населението; – Проучване и документиране на местната култура, бит, кулинария, история, традиции, музика и изобразително изкуство, традиционни занаяти, обичаи и ритуали – изготвяне на филми, сборници, разработване и разпространяване на информационни материали различни от обикновени брошури (тематични изследвания, снимков архив, каталози и др.); разработване и представяне на макети, възстановяване на елементи от традиционни костюми или предмети от традиционния бит; – Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на посетителски центрове за представяне и експониране на местното културно наследство; – Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на туристически центрове или закупуване на туристическа

	инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, велоалеи и туристически пътеки), свързани с популяризиране и промотиране на местното културно наследство. 4. Допустими разходи – Разходи за организиране и провеждане на културни събития – празници, събори, изложби, концерти, панаири, фестивали и др., свързани с местното културно наследство и разнообразяването на културния живот на населението; – Разходи за проучване и документиране на местната култура, бит, кулинария, история, традиции, музика и изобразително изкуство, традиционни занаяти, обичаи и ритуали – изготвяне на филми, сборници, разработване и разпространяване на информационни материали различни от обикновени брошури (тематични изследвания, снимков архив, каталози и др.);разработване и представяне на макети, възстановяване на елементи от традиционни костюми или предмети от традиционния бит; – Разходи за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на посетителски центрове за представяне и експониране на местното културно наследство; – Разходи за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на туристически центрове или закупуване на туристическа инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, велоалеи и туристически пътеки), свързани с популяризиране и промотиране на местното културно наследство; – Разходи за дейности по опазване, развитие и популяризиране на културното наследство, както и за туристически дейности в обществена полза съгласно Раздел 14.1.1 на Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001. 5. Финансови параметри за проектите – минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект – Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 2 500 евро; – Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 100 000 евро. – Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за един проект – левовата равностойност на 100 000 евро.

	6. Интензитет на финансовата помощ Максималните нива на подпомагане не могат да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115. Финансовата помощ по мярката е в размер на 100 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи. 7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение –Дял на населението от територията на МИГ, което ще се ползва от резултатите по проекта – от 5 до 10% включително – 20 т. –Дял на населението от територията на МИГ, което ще се ползва от резултатите по проекта – от 11 до 15% включително – 30 т. –Дял на населението от територията на МИГ, което ще се ползва от резултатите по проекта – над 15% – 40 т. –Проектното предложение включва дейности в обекти с културна значимост - 20 т. – Проектното предложение включва дейности в обществени обекти, подпомагащи развитието на туризма на територията на МИГ - 20 т. –Проектното предложение предвижда изпълнението на дейности извън общинските центрове - 20 т.; –Проектното предложение предвижда изпълнението на дейности, които подкрепят местната идентичност и културните и исторически характеристики на територията - 25 т. –Проектното предложение предвижда изпълнението на дейности, които включват подобряване на достъпа за хора с увреждания и инвалиди - 30 т. Минимален праг за одобрение на проектно предложение – 30 т.
Мярка ДТ06 „Управление, мониторинг и оценката на стратегията и нейното популяризиране“	1. Допустими дейности Допустими са дейностите, посочени в Раздел 13.3.11 на Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001 по интервенция „Изпълнение на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за периода 2023 – 2027 г. Допустими са дейности за управление, мониторинг и оценка на стратегията съгласно чл. 34, параграф 1, буква „в“ от Регламент (ЕС) 2021/1060, както и дейности, свързани с популяризирането на стратегията за ВОМР. Подпомагането за дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР и нейното популяризиране е в размер до

	25 на сто от общия размер на публичния принос на ЕЗФРСР по стратегията. Допустими за извършване са дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегии за ВОМР, включително улесняването на обмена между заинтересованите страни, съгласно одобрената стратегия. Допустими за извършване са дейности по популяризиране на стратегии за ВОМР, съгласно одобрената стратегия. 2. Допустими разходи Допустими са разходите съгласно посочените в Раздел 14.1.2 на Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001 по интервенция „Изпълнение на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за периода 2023 – 2027 г.; За управление, мониторинг и оценка на стратегиите и тяхното популяризиране са допустими следните разходи: 2.1. Разходи за управление, мониторинг и оценка на стратегиите: - разходи за заплати, както и задължителни по силата на нормативен акт разходи за социални и здравни осигуровки за персонала, обезщетения за временна неработоспособност и други, дължими от работодателя по силата на нормативен акт; - разходи за външни услуги, възнаграждения и осигуровки, дължими от МИГ на експерти (физически или юридически лица), свързани с прилагането на стратегията (оценители, консултанти, външни експерти, счетоводно обслужване); - непреки разходи: а) за услуги, непряко свързани с прилагането на стратегията (правни, одиторски); б) разходи за наем на офис; в) разходи за комуникация и външни услуги (телефон, интернет, пощенски услуги, куриерски услуги, топло- и електроенергия, вода, охрана на офиса, електронен подпис, застраховане на дълготрайни материални активи по смисъла на чл. 50, т. 2 от Закона за корпоративното подоходно облагане, закупени със средства от настоящия или предходния програмен период по подхода ВОМР); г) разходи за закупуване на офис консумативи и канцеларски материали; д) разходи за наем на лек автомобил с под 150 к.с. и с над 5+1 места за МИГ, които нямат закупен лек автомобил; е) разходи за закупуване на гориво за лек автомобил; ж) други непредвидени оперативни разходи.

	- разходи за командировки на екипа и членовете на колективния върховен орган на МИГ съгласно Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.); - разходи за закупуване на офис оборудване, обзавеждане и софтуер; - разходи за закупуване на един лек автомобил с под 150 к.с. и с над 5+1 места, ако МИГ няма такъв или има закупен преди 2016 г.; - разходи за обучения на екипа и членовете на колективния върховен орган във връзка с прилагането на стратегията за местно развитие; - разходи, свързани с публични отношения (разходи за организиране на срещи на МИГ, разходи за работа в мрежа, участие на екипа и членовете на колективния върховен орган в срещи с други МИГ); - разходи за участие на МИГ в дейности на Националната и на Европейската селска мрежа за развитие на селските райони, както и на Европейската ЛИДЕР асоциация и други асоциации на МИГ; - финансови разходи, в т. ч. банкови такси за управление на една сметка и такси за издаване на изискуеми документи; - разходи за мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР. 2.2. Разходи за популяризиране на стратегията за ВОМР: - разходи за проучвания и анализи на съответната територия (териториални, икономически, социални и други анализи и проучвания); - разходи за популяризиране, информиране и публичност: а) за създаване и поддръжка на интернет страница; б) за създаване и реализиране на публикации в печатни и електронни медии и излъчвания в радио- и телевизионни медии на покани за организирани събития и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ; в) отпечатване на брошури, материали за обучение и други печатни материали, изработване на рекламни материали и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ; г) преводи; д) изработка и монтаж на табели и билбордове за популяризиране на МИГ; е) свързани с изготвяне на материали, подпомагащи потенциалните получатели на финансова помощ при разработването на дейности и подготовката на заявления; ж) други разходи за популяризиране, информиране и публичност; - разходи за организиране на обучения, семинари и информационни срещи за местни лидери и за уязвими групи и застрашени от бедност целеви групи, включително роми, свързани с подготовка, изпълнение и

	отчитане на проекти и други, свързани с популяризиране на стратегията за ВОМР и прилагане на подхода. Изисквания по отношение на разходите за управление, мониторинг и оценка на СВОМР и нейното популяризиране: - Разходите, предвидени за дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране не може да надвишават 25 на сто от общия размер на публичния принос на ЕЗФРСР по стратегията; - Разходите за популяризиране на стратегията са най-малко 20 на сто от общия размер на разходите по мярката; - Непреките разходи не надвишават 15 на сто от средствата по т. разходи за заплати, както и задължителни по силата на нормативен акт разходи за социални и здравни осигуровки за персонала, обезщетения за временна неработоспособност и други, дължими от работодателя по силата на нормативен акт; - Средствата са планирани до 30 септември 2029 г., като за последната година са планирани най-малко 10 на сто от общия размер по мярката. 3. Общ размер на финансовата помощ по мярката. Общият размер на финансовата помощ по мярката е левовата равностойност на 600 000 евро (1,173,480.00 лв.).
Мярка ДТ07 „Сътрудничество и подготвителни дейности за него“	1. Допустими дейности По мярката са допустими дейности съгласно посочените в Раздел 13.3.10 от Условията за кандидатстване от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001. Такива дейности са: - Разработване на съвместен продукт/услуга/дейност, вкл. разходи за материални и нематериални активи; - Извършване на изследвания, проучвания и анализи, директно свързани със съвместния продукт/услуга/дейност; - Реализиране на промоционални и маркетингови кампании; - Организиране на заседания, обучения, семинари, съвместни събития, срещи с потенциални партньори или партньори по проекта; - Извършване на информационни кампании, включващи организиране на срещи, конференции, публикуване и излъчване в медиите; - Дейности по координация (извършване на разходи за наемане на допълнителен персонал, пътни разходи, разходи за нощувки и храна, хонорари за експерти, разходи за превод, разходи за комуникация). Дейностите за сътрудничество трябва да отговарят на следните условия за допустимост:

	- да допринасят за развитието на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“, чрез взаимодействие и реализиране на съвместни проекти; - да са свързани и да водят до развитието на териториите, обхванати в конкретните стратегии на МИГ; - да съответстват на и да допринасят за постигане целите и приоритетите на стратегиите за ВОМР на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ и съответните местни инициативни групи и СПРЗСР; - да се изпълняват съгласно сключено споразумение между най-малко двама партньори - МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ и МИГ от България и/или МИГ, изпълняващи стратегии за ВОМР от друга държава – членка от ЕС; - в партньорството за дейностите по сътрудничество могат да участват и други юридически лица от страната и чужбина със собствен финансов принос. 2. Допустими разходи По мярката са допустими разходи съгласно посочените в Раздел 14.1.4 на Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001. Такива разходи са: - разработване на съвместен продукт/услуга/дейност, вкл. материални и нематериални инвестиции; - строително-монтажни или строително-ремонтни работи на територията на партньорите от Република България; - други материални и нематериални активи; - изследвания и проучвания, директно свързани със сътрудничеството, включително за издаване на становища; - възнаграждения за външни експерти – физически или юридически лица за изпълнение на дейности, включително за преводачи; - възнаграждения, свързани с координацията на планираните дейности на служители на МИГ; - промоционални и маркетингови кампании за съвместния продукт/услуга; - организиране и провеждане на обучения, семинари, съвместни събития и партньорски срещи; - информираност – създаване на интернет страница за проекта, публикации в регионални медии, информационни конференции; - публичност – изготвяне и разпространение на информационни материали и осигуряване на публичност, в т.ч. информационни табели; - командировки на служителите на МИГ, експерти по проекта, включително преводачи, членове на колективния управителен орган и членове на колективния върховен орган на МИГ, както и други участници от територията в дейности, свързани с изпълнението на проекта, съгласно

	Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.); - преводи (писмени и симултанни); - пощенски и куриерски услуги; - такси за издаване на документи, свързани с изпълнението на проекта. 3. Общ размер на финансовата помощ по мярката Общият размер на финансовата помощ по мярката е левовата равностойност на 50 000 евро (97,790.00 лв.).

6. Финансов план, включващ планираните средства от ЕЗФРСР:

Код на мярката	*Име на мярката*	*Общо за периода на стратегията*	
		лева	*%*
Мярка ДТ01	Селскостопански дейности на територията на МИГ	391,160.00	6.67
Мярка ДТ02	Преработка на земеделска продукция на територията на МИГ	195,580.00	3.33
Мярка ДТ03	Неземеделски дейности на територията на МИГ	488,950.00	8.33
Мярка ДТ04	Малка по мащаби инфраструктура на територията на МИГ	3,129,280.00	53.33
Мярка ДТ05	Опазване на културното наследство на територията на МИГ	391,160.00	6.67
Мярка ДТ06	Управление, мониторинг и оценката на стратегията и нейното популяризиране	1,173,480.00	20.00
Мярка ДТ07	Сътрудничество и подготвителни дейности за него	97,790.00	1.67
	ОБЩО СРЕДСТВА ЗА СТРАТЕГИЯТА ОТ ЕЗФРСР	5,867,400.00	100%

Финансовият план на стратегията е обсъден и съгласуван с местната общност на проведените по време на изготвяне на СВОМР събития, както през 2023 година, така и през 2025 година. Той е изготвен въз основа на включените в СВОМР мерки и въз основа на потребностите и потенциала на територията.

Разпределението на средствата се базира на потребностите на територията на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ и ще доведе до постигане на очакваните резултати от изпълнение

на мерките. Финансовият план е изготвен и в съответствие с индикаторите за мониторинг и оценка на стратегията.

В процеса на изготвяне и съгласуване на СВОМР бяха проведени редица срещи с местната общност. Както е посочено в т. 2 от стратегията, жителите на територията на МИГ активно се включиха в процеса, заедно с всички заинтересовани страни. Една от най-обсъжданите теми по време на срещите беше разпределението на средствата по мерки. В резултат на ползотворни и конструктивни дискусии, съпроводени с множество предложения от участниците, бе постигнато съгласие по отношение на разпределението на финансовия ресурс.

Предвид потребностите и спецификата на територията на МИГ се взе решение разпределението на средствата да са както следва:

За стопанския сектор са заделени общо 18.33% от средствата по Стратегията за ВОМР. Те се предвиждат за развитие и растеж на икономиката, въвеждане на иновации и откриване на нови работни места. Предвид спецификите и характеристиките на територията, интереса за кандидатстване и потенциала за изготвяне и реализиране на проектни, най-голямата част от средствата са заделени за Мярка ДТ03 „Инвестиции в неселскостопански дейности на територията на МИГ“ – 8.33%. По мярка ДТ01 „Селскостопански дейности на територията на МИГ“ са заделени 6.67%. По мярка ДТ02 „Преработка на земеделска продукция на територията на МИГ“ са заделени 3.33%. Мярката е насочена да подпомогне на преработка на селскостопански продукти. Потребностите на този сектор, проектният потенциал и интересът за кандидатстване бяха взети предвид за определянето на дела на финансиране на мярката от общия бюджет на СВОМР.

Основно част от средствата са насочени към мярка ДТ04 „Малка по мащаби инфраструктура на територията на МИГ“. Те са в размер на 53.33% и за предназначени за подобряване на дребна по мащаб инфраструктура, включително туристическа и спортна. Тези средства са предназначени за реализиране на дейности в обществена полза. Размерът на заделените по мярката средства е определен от извършените на територията проучвания и анализи, както и чрез допитване до местната общност. Като най-важна за финансиране е посочена сферата на обществената инфраструктура, тъй като според жителите на територията най-голямата потребност е подобряване на условията за живот.

По Мярка ДТ05 „Опазване на културното наследство на територията на МИГ“ са предвидени 6.67%. Опазване на културното развитие е от изключителна важност за местната общност и това е съобразено в СВОМР, като са предвидени средства за неговата подкрепа. Мярката е включена с предвидения във финансовия план бюджет въз основа на нуждите за развитие на културата и нейното популяризиране. Дейностите, които се планират по мярката отдавна са желани за прилагане на територията на МИГ, но за тях не е намерено финансиране. Заетите в областта на културата от територията на МИГ активно се включиха в процеса на изготвяне и съгласуване на стратегията и настояваха за отделяне на средства за развитие на културата. Това тяхно искане беше подкрепено от всички заинтересовани страни и местната общност като цяло.

За Мярка ДТ06 „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ са предвидени 20% от бюджета на СВОМР съгласно Раздел 13.3.11 на Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001. С предвидените

средства ще се извършват дейности, свързани с прилагането и популяризирането на СВОМР, в които голямо участие ще има и местната общност.

За развитие на партньорства и изпълнение на различни дейности за сътрудничество по Мярка ДТ07 „Сътрудничество и подготвителни дейности за него“ са предвидени 1.67% от бюджета на СВОМР. Чрез тези дейности се цели разработването на съвместни продукти с други МИГ от територията на България или други местни инициативни групи от ЕС. Реализирането на тези проекти ще допринасят за участието и развитието на местната общност. Размерът на средствата е съгласуван със заинтересованите страни и местната общност. Той се основава на готовността на МИГ и желанието на заинтересованите страни за изготвянето и изпълнението на един проект за сътрудничество.

7. Описание на уредбата за управление, мониторинг и оценка, която показва капацитета на местната инициативна група да изпълни стратегията: *(не повече от 6 страници);*

7.1. Организационна структура на МИГ:

- *Организационна структура/схема.*	В организационната структура на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ се включват Колективният върховен орган – Общо събрание, Колективният управителен орган – Управителен съвет и екипът на МИГ. Подробна органограма на структурата на МИГ е представена на следната фигура:

7.2. Управление на МИГ:

- *Органи за управление и контрол;*	Съгласно Регламент 2021/1060 МИГ има следните задачи: – Изграждане на капацитета на местните действащи лица за разработване и изпълнение на операции;

	– Определяне на недискриминационни и прозрачни процедури и критерии за подбор, които не допускат конфликт на интереси и гарантират, че нито една от групите, представляващи конкретните заинтересовани страни, не контролира решенията за подбор; – Изготвяне и публикуване на покани за предложения; – Подбор на операциите, определяне на размера на подкрепата и представяне на предложенията на субекта, който отговаря за последната проверка на допустимостта преди одобряването им; – Проследяване на напредъка към постигането на целите на стратегията; – Оценка на изпълнението на стратегията. В тяхното изпълнение участват органите за управление и контрол на МИГ, както и тези за изпълнение. **Уредбата за управление** на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ включва взаимодействието между органите, които взимат решения и тези, които ги изпълняват. В тази връзка, уредбата за управление на МИГ е разписана подробно в Устава, според който върховният орган за управление е **Колективният върховен орган – Общото събрание** на МИГ. Управлението на Сдружението от органите на МИГ, се осъществява при спазването на следните принципи: – Изборност; – Равнопоставеност; – Демократичност; – Отчетност и отговорност; – Публичност на дейността. За ефективното взаимодействие между органите на МИГ – ОС, УС и екипа на МИГ извършват: – Ежедневна комуникация; – Работни срещи; – Заседания на УС и ОС. Честотата на цитираните дейности е съгласно Устава на МИГ, както и съгласно необходимостите, като комуникацията е постоянна, а срещите и заседанията – възможно най-чести. **Колективният върховен орган (Общо събрание)** е върховен орган за управление на МИГ и се състои от всички негови членове. В състава на КВО влизат физически лица и юридически лица, представители на публичния, стопанския и нестопанския сектори, включително двете общини – община Дряново и община Трявна. Общата численост на КВО е 51 лица, като съотношението на представителите от различните сектори изглежда по следния начин: – Публичен сектор – 3 души - 6%;

	– Стопански сектор – 23 души. – 45%; – Нестопански сектор – 25 души. – 49%. В състава на КВО има и представители на маргинализираните общности, в лицето на Сдружение „Дружество за умствено и психически увредени лица“ и физическо лице – представител на малцинство. **Съгласно Устава на МИГ, функциите на КВО, са следните:** – Изменя и допълва Устава; – Взема решения относно дължимостта и размера на годишния членски внос или на имуществените вноски и определя начина на събирането му по предложение на колективния управителен орган; – Приема правилата и реда за извършване на общественополезна дейност и други вътрешни актове, в случай, че последните не бъдат възложени на други органи; – Приема нови членове и освобождава членовете на Сдружението, подали молба за доброволно прекратяване на членството, взема решения за изключване на членове по предложение на Колективния управителен орган; – Определя броя и членовете на КУО, избира и освобождава същите, избира и освобождава председателя и заместник - председателя на КУО измежду неговите членове; – Приема по предложение на КУО бюджет, основни насоки и програма за дейността на сдружението, годишния доклад за дейността и финансовия отчет на сдружението, както и годишния отчет на КУО за дейността му; – Взема решения за събиране на допълнителни парични и имуществени вноски от членовете на Сдружението; – Взема решения по резултатите от финансовата ревизия на Сдружението; – Взема решения за участие в други организации на Сдружението или за прекратяването на Сдружението; – При прекратяване на Сдружението взема решение за начина за разпределянето на останалото имущество - движими вещи и недвижими имоти и парични средства, след удовлетворяването на кредиторите на Сдружението; – Взема решения за откриване и закриване на клонове по предложение на КУО; – Взема решения по всички други въпроси предвидени в устава и свързани с дейността на Сдружението; – Отменя решенията на КУО, които противоречат на закона, устава, добрите нрави, или други вътрешни актове, регламентиращи дейността на Сдружението;

	– Взема решение за създаване на фондации и образуване на фондове; – Освобождава предсрочно Председателя и зам. Председателя на КУО или членове на КУО при злоупотреба с доверието на Сдружението, нарушаване на Устава или на законите в Република България; – Разглежда и решава жалби против решенията на Колективния управителен орган. В Колективния върховен орган са представени повече от 50 на сто от населените места от територията, както и над 75 на сто от идентифицираните в проучванията и анализите на територията на МИГ заинтересовани страни. В Колективния върховен орган са включени представители на различни заинтересовани страни от местната общност, идентифицирани в анализа на стратегията за ВОМР за съответната територия, включително уязвими групи и малцинства, млади хора и е налице балансирано участие на жени и мъже (съответно 47% на 53%) от територията на МИГ. Съгласно уредбата за управление на МИГ **Колективният управителен орган** – **Управителния съвет** на МИГ е органът, който представлява групата и я ръководи между две заседания на ОС. В тази връзка УС изпълнява задачи, свързани с оперативното управление на групата по време на процеса на изпълнение на стратегията за ВОМР. **Колективният управителен орган (КУО)** се състои от 7 лица, членове на Сдружението, както следва: – Публичният сектор – един представител - Община Дряново, заемащ 14% от състава на КУО; – Стопанският сектор - трима представители, заемащи 43% от състава на КУО; – Нестопанският сектор - трима представители, заемащи 43% от състава на КУО. **Колективен управителен орган** се състои от Председател, Заместник-председател и членове. Председателят е представител от община Дряново, а Заместник – председателят от община Трявна. **Колективен управителен орган на МИГ, съгласно Устава има следните функции:** – Представлява Сдружението чрез Председателя си, както и определя обема на представителната власт на Заместник – председателя и другите негови членове; – Ръководи дейността на Сдружението между две събрания на КВО; – Организира и осигурява изпълнението на решенията на КВО;

	– Изпълнява задълженията, предвидени в Устава на МИГ; – Взема решения по всички въпроси, които по закон или съгласно устава не спадат в правата на друг орган; – Определя адреса на Сдружението; – Разработва програма за дейността и бюджета на Сдружението и ги предлага за гласуване от КВО; – Подготвя проекти за решения на КВО; – Подготвя проекти за вътрешно - устройствени актове на Сдружението; – Осигурява и се разпорежда с имуществото и финансовите средства на Сдружението, съгласно приетия бюджет; – Ръководи и контролира дейността на обслужващите звена към Сдружението; – Отчита се за дейността си пред КВО; – Изготвя предложения за формиране на парични фондове на Сдружението; – Определя реда и организира провеждането на дейността на Сдружението и носи отговорност за това; – Определя щатния състав на Сдружението; – Внася в КВО молбите за членство и прекратяване на членство в Сдружението; – Взема решения за образуване на помощни звена, комисии към КУО, секции и клубове за подпомагане на дейността на Сдружението. Определя броя на членовете на комисиите, техния състав, функции и срока на дейността им. Комисиите се отчитат за дейността си пред КУО. – Изготвя и приема организационна структура, правилник и процедури за функционирането на изпълнителните органи на Сдружението; – Избира и освобождава изпълнителните и оперативните звена на Сдружението, чиито функции и отговорности се регламентират във вътрешни правила и процедури на сдружението; – Не по-късно от 31 декември на предходната година КУО на МИГ одобрява и публикува на електронната страница на МИГ индикативен график за приемите по съответните мерки от стратегията за ВОМР за следващата календарна година. – Взима решение за обявяване на подбор на проекти при съобразяване с индикативния график и одобрява покана за прием на заявления от потенциални получатели на финансова помощ. – Изпълнява бюджета на Сдружението, приет от КВО.

	Така предложените органи за управление и контрол гарантират, че вземането на решения от органите на МИГ е прозрачно и в съответствие с принципите на подхода ВОМР. МИГ „Дряново-Трявна“ има дял на представителите на публичния сектор, на представителите на стопанския сектор и на представителите на нестопанския сектор в колективния върховен орган и в колективния управителен орган на сдружението, непревишаващ 49 на сто от имащите право на глас съгласно чл. 28, ал. 1 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел. По този начин нито един сектор не доминира взимането на решенията в МИГ.
- Описание на позициите и изискванията към изпълнителния директор и персонала.	Съгласно уредбата за управление на МИГ **екипът на МИГ** е натоварен с оперативната работа по изпълнение на стратегията за ВОМР на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ и привежда в действие решенията, взети от органите на управление на групата. Това включва изпълнението на всички дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране. Местната инициативна група е осигурила за срока на изпълнение на стратегията за ВОМР служители на пълен работен ден за позициите изпълнителен директор и двама експерти по прилагане на стратегията за ВОМР. Изпълнителният директор притежава следния необходим опит и квалификации: 1. завършено висше образование, най-малко степен „магистър“; 2. трудов стаж и/или осигурителен стаж най-малко 5 години; 3. управленски опит най-малко две години или най-малко три години опит като експерт в МИГ/МИРГ по прилагане на стратегия за ВОМР; 4. опит в реализиране на проект, програма или стратегия със стойност над 100 хиляди лева, финансирани от ЕС. Изпълнителният директор отговаря за цялостното планиране, координация и осъществяване на всички дейности на МИГ «Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана». Заедно с Колективния управителен орган (КУО) на МИГ планира дейностите по прилагане на стратегията за ВОМР, както и политиката и работните програми на организацията. Упражнява контрол върху реализацията на всички проекти на сдружението, за което се отчита поне веднъж годишно пред КУО. Изпълнителният директор представлява организацията пред донорски организации, държавни институции и партньори. Отговаря за дейността си пред председателя на КУО на МИГ. Двамата експерти, които са назначени имат следните необходими квалификации: 1. завършено висше образование, най-малко степен „бакалавър“; 2. трудов стаж и/или осигурителен стаж най-малко две години.

	Експертите координират цялата дейност по прилагането на стратегията за ВОМР. Отговарят за всички събития, свързани с публичността на мерките в стратегията, начините на кандидатстване и одобрение на проектите и дейностите по мониторинг и оценка на финансираните проекти на територията на МИГ. Координират дейностите по изготвяне на пакети с документи за кандидатстване с проекти към стратегията. Организират целият процес по кандидатстване и оценка на проекти към стратегията Поддържат непрекъсната връзка с УО на програмата за развитие на селските райони и отговорните отдели в Разплащателната агенция. Поддържат контакти с други МИГ-ове в страната и на територията на ЕС. Отговарят за дейността си пред изпълнителния директор на МИГ.
7.3. Капацитет на местната инициативна група да изпълни стратегията за ВОМР:	
- Административен капацитет;	Местна инициативна група „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ е създадена и учредена на през 2017 г. В хронологичен ред преди създаването на МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“, община Трявна е изпълнила и проект за подготвителни дейности по подмярка 431-2 „Придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответните територии за потенциални местни инициативни групи в селските райони“ по ос 4 ЛИДЕР на Програмата за развитие на селските райони **2007 – 2013 г.** От 2017 г. насам за периода на своето съществуване МИГ е изпълнила два проекта за подготвителни дейности по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“ от мярка 19 ВОМР на Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г. Първият проект по **подмярка 19.1** по Административен договор **№РД50-110/17.08.2016 г.** е за подготовка на СВОМР за периода 2014 – 2020 г. В резултат на него понастоящем МИГ изпълнява многофондова Стратегия за ВОМР за програмен период 2014 – 2020 г. Вторият проект по **подмярка 19.1** е по Административен договор **№РД50-78/22.03.2023 г**. – за подготовка на СВОМР за програмния период 2023 – 2027 г. От 2018 г. МИГ Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ изпълнява многофондова Стратегия за ВОМР за програмен период 2014-2020 по **подмярка 19.2** по Административен договор **№РД50-45/30.04.2018г**. В стратегията са включени общо 16 мерки по 5 оперативни програми, както следва: 9 мерки, финансирани от ПРСР2014-2020 (ЕЗФРСР) с обща стойност на БФП 3 732 000,00 лв., 1 мярка с финансиране от ОПОС (ЕФРР) със стойност на БФП 447 202,48 лв., 1 мярка с финансиране от ОПНОИР (ЕСФ) със стойност на БФП 441 939,16 лв., 4 мерки с финансиране от ОПРЧР (ЕСФ) със стойност на БФП 1 327

	070,84 лв., и 1 мярка с финансиране от ОПИК (ЕФРР) със стойност на БФП 1 955 800,00 лв. Финансовият план на СВОМР 2014-2020 е общо 7 904 712,48 лв. Към м. май 2025г. са подписани 75 АДБФП с бенефициенти, предстои подписване на договори по последните 2 одобрени проектни предложения. От 2018 г. финансовото обезпечение на дейностите на МИГ на изпълнение на СВОМР 2014-2020 се осъществява с безвъзмездна помощ по **подмярка 19.4** „Текущи разходи и популяризиране на Стратегия за Водено от общностите местно развитие“. Финансовата помощ на обща стойност 1 208 655,57 лв. е предоставена за текущи разходи за управлението и разходи за популяризирането на СВОМР, повишаване на информираността на населението относно подхода ВОМР и насърчаване на активното му участие в процеса на прилагане на Стратегията. МИГ е осигурила с Решение №234/2017 г. на Общински съвет на община Дряново и с Решение №4/2017 г. на Общински съвет на община Трявна финансов ресурс за управление на стратегията, който представлява 4% от размера на финансовия ресурс за управление на СВОМР. През 2019 година МИГ „Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ е изпълнила и проект по Споразумение **№РД 50-25/22.04.2019** г. за подготвителни дейности по **подмярка 19.3** “Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“ с подкрепата на ЕЗФРСР. Основните дейности по този проект са свързани с изпълнение на подготвителен проект за транснационално сътрудничество за устойчиво местно развитие и европейска идентичност. Проектът има обща стойност от 42 611,64 лева, от които 38 350,48 лева финансиране от ЕЗФРСР и 4 261,16 лева национално финансиране. За периода на своето съществуване МИГ непрекъснато изгражда и развива своя административен капацитет. Усилията на МИГ и на местната общност са насочени към изготвянето и изпълнението на Стратегия за ВОМР на МИГ Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ за програмния период 2023 – 2027 г.
- Материално – технически капацитет;	МИГ Дряново – Трявна – в сърцето на Балкана“ разполага с два офиса - един в град Трявна, който е общински и един в град Дряново, който е нает. И двете помещения отговарят на нормативните изисквания и са одобрени от Управляващия орган на ПРСР. И двата офиса имат осигурен директен достъп за лица с увреждания. МИГ разполага със следното офис обзавеждане, оборудване и техника, разположено в двата офиса: -Шкаф/секция за документи – 8 бр., Метален шкаф за документи – 1 бр., Бюра – 4 бр., Офис столове – 4 бр., Маса заседателна за 10 души

	– 1 бр., Стол посетителски с подлакътник масичка– 40 бр., Настолна компютърна конфигурация– 1 бр., Преносим компютър – 7 бр., Мултифункционално устройство – лазерен цветен принтер, копир, скенер с АПУ - 1 бр., Мултифункционално устройство - Xerox Versalink C7025 – 1 бр., Принтер лазерен – 1 бр., Мултимедиен проектор с преносим екран – 1 бр., Машина за подвързване – 1 бр., - Шредер машина – 1 бр. Ламинатор – 1 бр., NAS устройство – облачна инфраструктура– 1 бр., Климатик – 4 бр., Флипчарт – 1 бр. С това оборудване и обзавеждане са осигурени нормалните условия за работа на всички служители на МИГ, с цел осигуряване на изпълнението на всички дейности по реализирането на Стратегията за ВОМР. Местната инициативна група има интернет сайт с адрес: https://mig-dryanovo-tryavna.eu/
- *Финансов капацитет;*	МИГ „Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана“ разполага с осигурен финансов ресурс в размер над 5% от сумата на финансовия ресурс за дейностите, свързани с управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране.

7.4. Описание на системата за мониторинг и оценка:

Механизмът за мониторинг и оценка на Стратегията за водено от общностите местно развитие (СВОМР) на МИГ „Дряново – Трявна - в сърцето на Балкана“ е създаден с цел системно проследяване на напредъка по изпълнението на стратегическите цели, приоритети и индикатори за резултат. Той служи не само като административен инструмент за отчетност, но и като ключов елемент за оценка на ефективността и съгласуваността на прилаганите мерки. Чрез този механизъм се осигурява обратна връзка, подпомагаща стратегическото управление и адаптиране към текущите нужди на общността.

Основни елементи на системата:

1. **План за мониторинг:** Разработва се план, включващ показатели за резултат, източници на данни, методи за събиране и отговорници.
2. **Събиране на информация:** Чрез проучвания, анкети и консултации с местната общност се идентифицират текущите нужди и приоритети.
3. **Процедури за подбор на проекти:** Осигуряват се прозрачни и недискриминационни процедури за оценка и одобрение на проектни предложения.
4. **Мониторингови посещения:** Планират се посещения на място за проследяване изпълнението на проектите и спазването на условията.
5. **Докладване:** Изготвят се тримесечни и годишни доклади за напредъка на СВОМР, които се представят на съответните органи.
6. **Обществени обсъждания:** Организират се срещи с местната общност за получаване на обратна връзка и осигуряване на прозрачност.

Индикатори за мониторинг и оценка:

- **Финансови:** Усвоени средства, съотношение на разходите спрямо бюджета.
- **Процедурни:** Брой подадени и одобрени проекти, проведени консултации.

- **Социални:** Брой лица, обхванати от проекти за социално включване, намаляване на безработицата, участия в обучения и семинари.
- **Резултатни:** Нови работни места, подкрепени предприятия, дял от населението с подобрен достъп до услуги и инфраструктура.

Организационна структура и отговорности

- **Изпълнителен директор**: Отговаря за координацията на процесите по събиране, обработка и анализ на информация, необходима за мониторинг и оценка. Ръководи екипа, който осъществява връзка с местната общност чрез анкети, консултации и тематични срещи, като същевременно следи текущите тенденции и нужди. Докладва пред КУО за резултатите от дейностите и предприетите действия.
- **Управителен съвет (КУО)**: Изпълнява функции по контрол и координация на операциите, управлява ресурсите, взема решения на база постъпилите доклади и осигурява съгласуваност с решенията на Общото събрание.
- **Общо събрание (КВО)**: Определя стратегическите насоки, приоритети и цели, и при необходимост въвежда промени в подхода или финансирането. Одобрява годишните отчети и резултати от външните оценки.

Процедура по оценка на проектни предложения:

Председателят на КУО назначава Комисия за оценка на проектни предложения (КОПП), която извършва обсъждане и оценка на проектите. Процедурите за кандидатстване и оценка са ясно регламентирани и гарантират:

- Прозрачност при вземането на решения
- Избягване на конфликт на интереси
- Независимост на процеса чрез участие на различни групи

Комисията се състои от: Председател и секретар – вътрешни експерти, без право на глас и нечетен брой редовни и резервни членове с право на глас. Не по-малко от 1/3 от членовете с право на глас на комисията са членове на колективния върховен орган на МИГ, а външните експерти-оценители - членове на комисията, се избират след провеждане на конкурс по Закона за обществените поръчки или от списъка по чл. 15 от Постановление № 23 на Министерския съвет от 2023 г. Те следва да притежават необходимата квалификация и опит съобразно вида на оценяваните проекти и да не са участвали в оценка на стратегията за ВОМР. На базата на извършената оценка и обсъждане КОПП подготвя окончателния оценителен доклад, който след одобрение от УС се изпраща до изпълнителния директор на ДФЗ за окончателно потвърждение на извършената оценка.

Оперативно изпълнение на дейностите

Екипът на МИГ, който се състои от експерти по прилагане на СВОМР, под ръководството на Изпълнителния директор изпълнява следните ключови функции:

- Изготвяне и поддържане на мониторинговата система;
- Оказване на методическа помощ на бенефициентите;
- Организиране и провеждане на обществени обсъждания, семинари и информационни събития;
- Подготовка на регулярни доклади и отчети;
- Осъществяване на наблюдение и контрол върху проектите;

- Съдействие при вътрешен и външен одит;
- Изпълнение на комуникационната стратегия;

Взаимовръзка между органите на управление

Организационната структура на МИГ „Дряново – Трявна - в сърцето на Балкана“ е изградена на базата на споделена отговорност и йерархично подредени звена, които взаимодействат по следния начин:

- **Общо събрание (КВО)**: Най-висшият орган, който определя стратегическите цели, утвърждава промените в стратегията и взема решения с дългосрочно значение. Изслушва и приема годишните доклади от КУО и Изпълнителния директор, като упражнява надзор върху цялостната дейност на МИГ.
- **Управителен съвет (КУО)**: Оперативният управленски орган, който взема решения за изпълнението на стратегията, следи за правилното използване на ресурсите и контролира работата на екипа. Подготвя предложения за КВО и отговаря за координацията между административните звена и външните партньори.
- **Изпълнителен директор**: Лице с изпълнителни функции, което прилага решенията на КУО и КВО, управлява екипа на МИГ, представлява организацията пред външни институции и гарантира спазването на нормативната уредба и вътрешните правила. Носи отговорност за оперативната реализация на стратегията.
- **Екип на МИГ**: Изпълнява на практика дейностите, заложени в стратегията, като е в постоянна комуникация с Изпълнителния директор, който разпределя задачите и следи за тяхното изпълнение. Членовете на екипа взаимодействат тясно с бенефициентите, институции, местна общност и партньори.

Цялата система функционира на принципа на взаимна отчетност и комуникация. Всяко звено информира следващото в структурата и същевременно подава данни нагоре в управленската верига. Докладите и анализите, подготвени от екипа, се използват от Изпълнителния директор и КУО за формиране на предложения и мерки, които след това се разглеждат и утвърждават от КВО. Тази структурирана взаимовръзка гарантира прозрачност, контрол и ефективност във всички фази от изпълнението на стратегията.

Независима външна оценка

Веднъж годишно, в рамките на периода за изпълнение, се извършва оценка, която включва:

- Подробно описание на извършените дейности;
- Анализ на резултатите спрямо първоначалните цели;
- Сравнение с резултатите от предходни години;
- Изводи, идентифицирани рискове и препоръки за подобрение;
- Разглеждане на устойчивостта и възможности за мултиплициране на добри практики.

Принципи и цели на системата за мониторинг и оценка:

- Прозрачност и отчетност – чрез регулярни доклади, публикувани на уебсайта на МИГ и представяни на обществени събития;
- Включване на всички заинтересовани страни – за гарантиране на балансирани и информирани решения;
- Навременна идентификация на проблеми – за адекватни и ефективни корективни действия;

- Устойчивост на резултатите – чрез стратегическо планиране, наблюдение и прилагане на добри практики;
- Подобряване качеството на живот – чрез проекти, насочени към икономическо развитие, социално включване и подобрена инфраструктура.

Коригиращи действия - Ако се установи, че стратегията не постига очакваните резултати, се предприемат:

- Актуализация на мерките и индикаторите;
- Промяна в приоритетите или преразпределение на ресурси;
- Консултации със заинтересованите страни за адаптиране на подхода.

Механизмът за мониторинг и оценка на МИГ „Дряново – Трявна - в сърцето на Балкана“ служи като основен инструмент за успешно прилагане на СВОМР. Той осигурява както стратегически контрол и отчетност, така и възможност за адаптиране към променящите се нужди на общността. Чрез добре организирана система от органи на управление и ясни процедури, МИГ постига устойчиво и целенасочено развитие на територията си.

8. Описание на прилагането на хоризонталните принципи на ЕС съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на стратегията: *(не повече от 2 страници)*

Хоризонталните принципи на ЕС се отнасят до основни ценности и цели и са интегрирани в различните политики и програми на Съюза, за да се осигури устойчиво развитие и равенство в социален, икономически и екологичен план. Прилагането на хоризонталните принципи в рамките на СВОМР е от изключителна важност за постигането на целите на Стратегията за местно развитие, тъй като те осигуряват баланс и справедливост в развитието на местните общности.

Съгласно чл. 9 на Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на стратегията за ВОМР:

При изпълнението на СВОМР се гарантира зачитането на основните права и спазването на Хартата на основните права на Европейския съюз. Всички дейности, проекти и процедури се ръководят от принципите, заложени в Хартата, с оглед защита на човешкото достойнство, свобода, равенство, солидарност и правото на справедлив процес. МИГ предприема действия за гарантиране на достъпа до правосъдие, недискриминация и участие на всички групи в обществото.

Равенството между мъжете и жените, интегрирането на принципа на равенство между половете и отчитането на социалните аспекти на пола се вземат под внимание и се насърчават през целия процес на подготовка, изпълнение, мониторинг, докладване и оценка на СВОМР. В рамките на стратегията се полагат усилия за създаване на равнопоставена среда за участие на жени и мъже във всички дейности и процеси, включително чрез насърчаване на проекти с принос за подобряване на равенството между половете и социалното включване.

Не се допуска дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация. МИГ „Дряново-Трявна в сърцето на Балкана“ прилага принципа на равнопоставеност във всички свои дейности, като осигурява равен достъп до финансиране и участие в инициативите. Специално внимание се обръща на достъпността за хора с увреждания чрез адаптиране на процедурите, информацията и физическата среда.

Целите на СВОМР се реализират в съответствие с принципите на устойчивото развитие. Това включва интеграция на екологични, социални и икономически съображения във всички етапи от прилагането на стратегията. Проектите се оценяват и с оглед на тяхното въздействие върху климата, природните ресурси и биоразнообразието, като се избягва нанасяне на значителна вреда.

Равнопоставеност и достъп до информация и възможности за всички. МИГ използва механизми за прозрачност, публичност и информираност, за да гарантира, че всички заинтересовани страни и потенциални бенефициенти са добре осведомени за възможностите, които предлага стратегията. Това включва информационни кампании, публични събития и активна комуникация с местната общност.

Интеграция на принципите в мерките и индикаторите за мониторинг. Хоризонталните принципи са вградени в процесите за проследяване и оценка на стратегията чрез специфични индикатори, които отчитат тяхното прилагане и ефект върху развитието на територията. Това позволява на МИГ да следи реалните резултати и да адаптира СВОМР при нужда.

Насърчаване на иновации и устойчиви решения за подобряване на социално-икономическата среда. Мерките в стратегията целят развитие, което е екологично съобразено, социално справедливо и икономически устойчиво. Стимулират се предприемачеството, социалните иновации и технологичните решения, които могат да подобрят благосъстоянието и да намалят регионалните различия.

Инклузивно и справедливо местно развитие. Посредством активното участие на местните заинтересовани страни, включително уязвими групи, стратегията се изпълнява по начин, който гарантира, че никой не остава настрана от процесите на развитие. Така се изгражда по-силна, устойчива и приобщаваща местна общност.